БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган.

№ 22 (6212) | 1951 оной февралиин 2, пятница | Сэн 20 мүнгэн

РСФСР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЫЕ 1950 ОНДО ДҮҮРГЭЛГЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

РСФСР-эй Статистическэ Управлениин мэдээсэл

РСФСР-эй республиканска ба нютагай промышленностиин, хүдөө ажахын ба транспортын хүгжэлтэ, капитальна барилга, эд бараанай эрьесые үргэдхэлгэ ба хүн зоной ажабайдалай материальна болон культурна хэмжээе дээшэлүүлгэ 1950 ондо иимэ тоо мэдээнүүдээр тодорхойлогдоно гэбэл:

I.

1950 ондо РСФСР-эй республиканска ба нютагай промышленностиин валова продукци бүтээн гаргалгын түсэб 102 процент дүүргэгдээ. Промышленностиин валова продукци бүтээн гаргалгын жэлэй түсэб министерствонуудээр ба зурганнуудаар игэжэ дүүргэгдээ гэбэл:

	1950 ондо жэлэй түсэб дүүргэлгын процент
РСФСР-эй нютагай промышленностиин Министерство	108
РСФСР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин Министерство	104
РСФСР-эй хүнгэн промышленностиин Министерство	104
РСФСР-эй нютагай түлишын промышленностиин Министерство	99
РСФСР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерство	102
РСФСР-эй мяханай ба һүнэй промышленностиин Министерство	100
РСФСР-эй загаһанай промышленностиин Министерство	82
РСФСР-эй ой модоной ба саарһанай промышленностиин Министерство	85
РСФСР-эй автомобильна транспортын Министерствын промышленна предприятинууд	101
РСФСР-эй гэр байрын-гражданска барилгын Министерствын промышленна предприятинууд	101
РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи полиграфическа промышленностиин, хэблэлэй ба номой худалдаа наймаанай хэрэгүүдые эрхилхэ Управлениин промышленна предприятинууд	107
РСФСР-эй кинематографиин Министерствын промышленна предприятинууд	104
РСФСР-эй олзоборилгын кооперациин Совет	101
РСФСР-эй ой модоной олзоборилгын кооперациин Совет	98
Всекоопинсоюз	108

1950 ондо республиканска ба нютагай промышленность болбол жэлэй түсэбһөө гадуур нилээд ехэ хэмжээнэй хара металлнуудай прокат, известь, мел, толь, керамическа плиткэнүүд, хлопчатобумажна ба ноохон бүдүүд, гадар ба дотор хубсаһанай трикотаж, гадар хубсаһанай арһан товарнууд, резинов ба һэеы гутал, газова плитанууд, мебель, бэшэгэй машинканууд, оёдолой машинын зүүнүүд, карандашууд, гуурһанууд, мяхан, колбасна зүйлнүүд, хилээмэ ба булочна зүйлнүүд, макаронно ба кондитерска зүйлнүүд, архи, пивэ ба олон янзын бусад промышленна продукци бүтээн гаргаа.

РСФСР-эй зарим министерствонууд ба зургаанууд валова продукци бүтээн гаргалгын жэлэй түсэбые бүхыдэнь гүйсэдхэһэн болобошье, зарим зүйлэй продукцяар түсэбөө гүйсэд бэелүүлээгүй.

1950 ондо республиканска ба нютагай промышленностиин продукциин шанар һайжараа, тэрэнэй ассортимент үргэн болоо. Гэбэшье, РСФСР-эй зарим министерствонууд ба зургаанууд 1950 ондо продукциин ассортимент ба шанар тушаа гүрэнэй түсэбөөр тогтоогдоһон даалгабари дүүргээгүй. РСФСР-эй нютагай промышленностиин Министерство зарим түхэлэй фаянсово-шаажан амһарта ба гэрэй хэрэгсэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргалгын түсэб дүүргээгүй; РСФСР-эй хүнгэн промышленностиин Министерство эреэн үнгэтэй хлопчатобумажна бүдүүдые, капрон оймһонуудые үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргээгүй, РСФСР-эй мяханай ба һүнэй промышленностиин Министерство малай эрхим сортнуудай тоһо үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргээгүй; РСФСР-эй ой модоной ба саарһанай промышленностиин Министерство гол түхэлэй хэрэгсэлэй модо зөөхэ түсэб дүүргээгүй; РСФСР-эй олзоборилгын кооперациин Совет зарим трикотажна зүйлнүүд, металлическа жэжэ хэмжээтэй амһарта, лампын шэл үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргээгүй; РСФСР-эй ой модоной олзоборилгын Совет зарим түхэлэй мебель, сана, барилгын детальнуудые үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргээгүй.

II.

РСФСР-эй республиканска ба нютагай промышленностяар, олзоборилгын кооперацяар ба инвалидуудай кооперацяар 1950 ондо зарим түхэлэй промышленна продукци бүтээн гаргалга 1949 онтой сасуулхада нимээр хубилаа гэбэл:

	1949 онтой сасуулхада 1950 он процентээр
Хара металлнуудай прокат	150
Торфобрикедүүд	113
Хирпиисэ	127
Известь	126
Гипс	125
Мел	111
Череписэ	133
Хюрөөдэмэл материалнууд	113
Велосипедүүд	160
Газова плитанууд	116
Газова колонконууд	152
Мяха хэршэдэг машинканууд	117
Металлическа оро	109
Бэшэгэй машинканууд	139
Патефонууд	167
Лампын шэл	151
Хажуур	118
Столовын хутага ба вилкэнүүд	125
Шэрэм ба түмэр амһарта	133
Шаажан ба фаянсова амһарта	113
Блюдцэтэй аяга	103
Чайнигууд	109
Һурагшадай тетрадьнууд	113
Карандашууд	121
Гуурһанууд	108
Хлопчатобумажна бүдүүд	113
Улһан бүдүүд	129
Ноохон бүдүүд	108
Пенько-джутова мэшээгүүд	119
Ажахыда хэрэгтэй аргамжа	116
Арһан гутал	119
Валенканууд	115
Резиновэ гутал	160
Оймһоной зүйлнүүд	118
Дотор хубсаһанай трикотаж	118
Мяхан	132
Колбасна зүйлнүүд	153
Малай тоһон	105
Ургамалай тоһон	109
Сыр	137
Хилээмэ ба булочна зүйлнүүд	115
Кондитерска зүйлнүүд	127
Макаронно зүйлнүүд	120
Виноградна архи	168
Пивэ	132
Патока	116
Натуральна сай	156
Өөхэн мылэ	118

1950 ондо РСФСР-эй республиканска ба нютагай промышленностьда түхеэрэлгэ ашаглалга һайжараа.

1950 ондо РСФСР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин Министерствын предприятинууд дээрэ пеэшэнэй кубическа нэгэ метрһээ хирпиисэ абалга 1949 онтой сасуулхада 18 процентээр ехэ болоо, силикатна хирпиисын заводууд дээрэ прессүүдэй бүтээсэнь 10 процентээр ехэ болоо. 1950 ондо РСФСР-эй хүнгэн промышленностиин Министерствын хлопчатобумажна ба ноохон бүдүүдэй фабриканууд дээрэ ээрэлгын, түхеэрэлгын ба нэхэлгын станогуудай үйлэдбэриин бүтээсэ 1949 онтой сасуулхада ехэ болоо. РСФСР-эй нютагай промышленностиин Министерствын шаажанай-фаянсова заводууд дээрэ шаажан галдаха түхэреэн горннуудай эрьесын тоо 11 процентээр олон болоо.

РСФСР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин Министерствын предприятинууд дээрэ түхеэрэлгэ ашаглалга һайжаруулагдабашье, известково заводууд дээрэ кольцевой пеэшэнүүдэй бүтээсэ ашаглаха тушаа 1950 оной түсэбөөр тогтоогдоһон нормонууд дүүргэгдээгүй. Нютагай түлишын промышленностиин Министерствын предприятинууд дээрэ 1950 ондо торфяной промышленностьда ба герноэлеваторна ба жэжэ элеваторна машинануудай бүтээсын талаар 1950 оной түсэбөөр тогтоогдоһон нормонууд туйлагдаагүй.

1950 ондо промышленностьда түүхэй эдэй ба материалнуудай гээлтэ хоролто болон голодһо гаргалга 1949 онойхидо орходоо бага байгаа, түүхэй эд, түлишэ ба электроэнерги бүри гамтайгаар гаргашалагдаа. 1950 ондо республиканска ба нютагай мэдэлэй промышленностиин продукциин өөрын үныс химдаруулха түсэб дүүргэгдээ.

1950 ондо тогтоогдоһон түсэбтэй зохилдуулан, РСФСР-эй республиканска ба нютагай ажахые техникээр саашадань зэбсэгжэлгэ хэгдээ, тэрэнэй ашаар хүшэр хүндэ худэлмэринүүдые механизацилха ба үйлэдбэриин процессүүдые түргэдхэхэ талаар амжалтанууд туйлагдаа.

Республиканска ба нютагай промышленность шэнэ түхэлэй машинанууд ба механизмуудые, тэрэ тоодо металл зүһэдэг янза бүриин станогуудые, һурагшадай тетрадьнуудые бэлэдхэхэ ехэ бүтээсэтэ машинануудые, колхозно радиоузелнуудта хэрэгтэй һалхяар хүдэлхэ двигательнүүдые, шаажан зүйлнүүдые ба гэрэй холодильнигуудые хэхэ хахад автомадуудые хэдэг болоһон байна.

Барилгын материалнуудай промышленностьда түүхэй эд абалгые ба ашаа тээхэ, ашаа буулгаха хүдэлмэриие механизацилгын хэмжээн дээшэлээ.

Хилээмэ барилгын промышленностьда хилээмэ бариха механизаци бүрин шахуу дүүргэгдээ, хилээмэ барилгын конвейернэ пеэшэнгүүдэй тоо олошороо.

Хүнгэн промышленностьда һамнаха ба үнгэхэ ехэ бүтээсэтэ машинануудай, ленточнэ ба тэгшэлхэ машинануудай, орёохо автомадуудай ба автоматическа нэхэлгын үргэн станогуудай тоо ехээр олошороо. Трикотажна, оёдолой ба гуталай промышленностьда олон тоото конвейернүүд нэбтэрүүлэн оруулагдаа, поточно методээр хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ үргэдхэгдөө.

III.

1950 ондо РСФСР-эй хүдөө ажахыда социалистическэ газартаряалангые саашадань дэбжүүлхэ, колхозуудай, совхозуудай ниитын малажалые хүгжөөхэ ба колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ амжалтанууд туйлагдаа.

1950 ондо бүхы культурануудай тарилгын талмайнууд 1949 онойхитой сасуулхада 5,8 миллион гектараар ехэ болоо, тиихэдэ шэниисэ, лен-долгунец, хлопчатник ба тэжээлэй культурануудые тариха талмайнууд нилээд ехэ болоо.

1951 ондо ургаса абахаар намарай культурануудые тариха гүрэнэй түсэбые РСФСР-эй совхозуудай Министерствын совхозууд ба колхозууд үлүүлэн дүүргээ. 1949 онойхидо орходоо намарай культуранууд ехээр таригдаа. Намарай пар хахалалга үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо ехэ хэмжээгээр ба нилээд эртээр хэгдээ.

1950 ондо РСФСР-эй хүдөө ажахы нилээд олон тооной шэнэ тракторнууд, комбайнууд, прицепной зэр зэмсэгүүд ба хүдөө ажахын бусад машинануудые абаа. 1950 ондо машинно-тракторна станцинууд 1949 онойхидо орходоо колхозуудай хүдэлмэриие 15 процент ехээр хэһэн байна. Пар ба намарай пар хахалалга колхозуудта 95 процентээр механизировалэгдээ. Колхозуудта ороойото культурануудай бүхы талмайн хахадһаа ехэнь комбайнуудаар хуряагдаа. Совхозуудта пар хахалалгые тракторнууд бүхыдэнь шахуу хэһэн ба ороойото культурануудые комбайнуудаар хуряаһан байна.

Колхозно ба совхозно ниитын малажал хүгжөөхэ ябадалда ехэ амжалтанууд туйлагдаа.

Уридшалан абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, 1950 ондо колхозуудта ниитын малай тоо толгой: эбэртэ бодо мал—8 процент, тэрэ тоодо үнеэд—17 процент, гахайн тоо толгой—26 процент, хони ба ямаадай тоо толгой—11 процент ба моридой тоо толгой—10 процентээр олошороо. Шубуудай тоо толгой колхозуудта 43 процентээр олошороо.

1950 ондо РСФСР-эй совхозуудай Министерствын совхозуудта малай тоо толгой: эбэртэ бодо мал—14 процент, тэрэ тоодо үнеэд—12 процент, гахайн тоо толгой—20 процент, хони ба ямаад—24 процент, мориц 13 процент олошороо.

Полинуудые хамгаалха модо тариха талаар 1948 оной октябриин 20-до Правительстваар тогтоогдоһон түсэбэй бэелүүлэгдэжэ эхилһэн сагһаа хойшо, РСФСР-эй европейскэ хубидахи талын ба ой модото талын районуудай колхозууд, совхозууд, ой модоной ажахынууд ба поли хамгаалха станцинууд 860 мянга гаран гектар газарта хамгаалалгын модо һуулгаһан ба тариһан байна, тэдэнэй хахад миллион гаран гектар талмай дээрэ 1950 ондо модо торигдаа. 1950 ондо поли хамгаалха модо тарилгын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

IV.

1950 ондо РСФСР-эй автомобильна транспортын Министерствын автотранспортаар ашаа зөөлгэ 1949 онойхитой сасуулхада 12 процент ехэ болоо. 1950 ондо ашаа зөөхэ түсэб тонно-километрээр бэелүүлэгдээ. 1950 ондо автобусуудаар пассажирнуудые зөөлгэ 1949 онойхитой сасуулхада 31 процентээр ехэ болоо. 1950 ондо пассажирнуудые зөөхэ түсэб 111 процент дүүргэгдээ. Гэбэшье, РСФСР-эй автомобильна транспортын Министерство ашаанай автомобильнуудай паркые ашаглаха талаар 1950 ондо тогтоогдоһон нормонуудые дүүргээгүй.

1950 ондо бага гол мүрэнүүдые транспортаар ашаглаха Главна управлениин гол мүрэнэй транспортаар ашаануудые зөөлгэ 1949 онойхитой сасуулхада 54 процентээр ехэ болоо. Гэхэтэй хамта, бага гол мүрэнүүдые транспортаар ашаглаха Главна управлениин самоходно ба самоходнобэшэ флот 1950 ондо бүрин ашаглагдаагүй.

1950 ондо республиканска болон нютагай удхашанартай автомобильна болон тэргын хатуу ба гравийна хушалгатай харгынууд 1949 онойхидо орходоо 13 процент ехээр баригдаа. Республиканска ба нютагай удхашанартай хатуу болон гравийна хушалгатай харгынуудта 1949 онойхиһоо нилээд ехэ капитальна заһабари хэгдээ.

V.

1950 ондо РСФСР-эй министерствонууд ба зургаануудай бэелүүлһэн гүрэнэй капитальна хүдэлмэринүүдэй хэмжээ 1949 онойхитой сасуулхада 118 процент болоо, тэрэ тоодо барилгын материалнуудай промышленностиин Министерстводэ—114 процент, ой модоной ба саарһанай промышленностиин Министерстводэ—114 процент, нютагай промышленностиин Министерстводэ—130 процент, гэгээрэлэй Министерстводэ—131 процент, элүүрые хамгаалгын Министерстводэ—144 процент, автомобильна транспортын Министерстводэ—102 процент, харгын Главна управленидэ—107 процент ба нютагай Соведүүдэй гэр байрын-гостиницын барилгада—114 процент болоһон байна.

1950 ондо РСФСР-эй гэр байрын-гражданска барилгын Министерство 1950 оной түсэбые дүүргэһэн ба барилгын-монтажна подрядна хүдэлмэринүүдэй хэмжээе 1949 онойхитой сасуулхада 10 процентээр ехэ болгоһон байна. Гэбэшье, РСФСР-эй гэр байрын-гражданска барилгын Министерство культурно-гэр байрын барилгын хэдэн олон объектнүүдые ашаглалгада оруулха түсэб дүүргээгүй.

1950 ондо республиканска ба нютагай ажахыда эдеэ хоолой, хүнгэн промышленностьда ба барилгын материалнуудай промышленностьда үйлэдбэриин шэнэ ехэ хүсэнүүд оруулагдаа.

1950 ондо РСФСР дотор гүрэнэй предприятинууд, эмхи зургаанууд ба нютагай Соведүүд 1949 онойхидо орходоо 11 процент ехэ гэр байрын талмайе ашаглалгада оруулаа.

VI.

1950 ондо советскэ худалдаа наймаа улам үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. Карточна системэ болюулһанай һүүлээр, үргэн хэрэглэлэй товарнуудай гүрэнэй рознична сэнгүүдые 1950 оной мартын нэгэнһээ хойшо, тоогоороо 3 дахинаа, СССР-эй Правительствын химдаруулһан ябадал хадаа хүн зондо эд бараа худалдалгые нилээд ехэдхэһэн байна. 1950 оной турша дотор **гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай линеэр,** сасуудхагдаһан сэнгүүдээр, 1949 онойхидо орходоо 30 процент ехэ товарнууд хүн зондо худалдагдаа. Колбасна зүйлнүүд, загаһан продуктнууд, сахар, кондитерска зүйлнүүд, крупанууд ба макаронно зүйлнүүд, һү ба һүнэй продуктнууд, виноградна архи, бүдүүд, оёдолой зүйлнүүд, оймһонууд, арһан гутал, юумэ угаадаг ба нюурай мылэ, парфюмери, мебель, патефонууд, радиоприёмнигууд, фотоаппарадууд, мотоциклнууд гэхэ мэтын товарнуудые худалдалга нилээд ехэ болоһон байна.

1950 ондо худалдаа наймаанай предприятинуудай: магазинуудай, палаткануудай, столовонуудай ба буфедүүдэй сеть 18 мянган предприятяар олошороо.

1950 ондо **колхозно рыногууд**

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

Киргизскэ ССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ Киргизскэ ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ Киргизиин КП(б)-гэй Центральна Комитедтэ

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) партиин Центральна Комитет болбол Киргизскэ Советскэ Социалистическэ Республикын тогтоһоор 25 жэл болоһон ойн үдэртэ Советскэ Киргизиин хүдэлмэришэдтэ, колхознигуудта, интеллигенцидэ ба бүхы ажалшадта ахадүүгэй амаршалга хүргэнэ.

Национально-колониальна дарлалтаһаа Октябрьска революцяар сүлөөлэгдэһэн Киргизиин ажалшад урдань гээгдэнги байһан хизаараа ород арадай ба СССР-эй бүхы арадуудай туһаламжатайгаар, Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэри доро ябажа индустриально-колхозно социалистическэ республика болгоһон байна.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ Киргизи дотор ехэ промышленность бии болоо. Тус республикада нүүрһэ абалга нилээд ехээр ургаа, промышленностиин металлургическа, хүнгэн ба эдеэ хоолой һалбаринууд шэнээр байгуулагдаа. Киргизиин бүхы промышленностиин валова продукци революциин урда тээхи үедэ байһантай сасуулхада 20 гаран дахинаар ехэ болоо.

Колхозно байгуулалтын ашаар социалистическэ хүдөө ажахы амжалтатайгаар хүгжэжэ байна. Түгэс хүсэтэ техникээр зэбсэглэгдэһэн республикын колхозууд ба совхозууд тарилгын талмайнуудые үргэдхэжэ, ороохоной, хлопогой болон свёклын ургаса ба хуряалгые ехэдхэжэ байна. Республикын хүдөө ажахын гол һалбари—малажал нилээд ехэ амжалтануудые туйлаа.

Киргизскэ ССР-тэ культурна байгуулалтада ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Һургуулинуудай, театрнуудай, клубуудай, библиотекэнүүдэй, киногой сеть ургажа байна. СССР-эй наукануудай Академиин филиал байгуулагдаа, 8 дээдэ ба 34 дунда тусхай һуралсалай заведенинүүд хүдэлмэрилнэ. Мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй ба интеллигенциин национальна кадрнууд республика дотор ургуулагдаа. Советскэ засаг хадаа Киргизиин эхэнэрые богоолшолгоһоо сүлөөлһэн, мүн гүрэнэй, ажахын ба культурна байгуулалтада эдэбхитэйгээр хабаадаха условинуудые тэрээндэ байгуулһан байна.

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет ба Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй) партиин Центральна Комитет 25 жэлэй ойтойнь дашарамдуулан Киргизскэ Советскэ Социалистическэ Республикын ажалшадые амаршална, киргизскэ арад республикын промышленностиин, хүдөө ажахын ба культурын саашанхи хүгжэлтын түлөө, манай советскэ социалистическэ Эхэ ороной хүсэ шадалай бэхижэхын түлөө хойшодоо эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ байха гэжэ найдана.

ССР СОЮЗАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.

БҮХЭСОЮЗНА КОММУНИСТИЧЕСКЭ (большевигүүдэй) ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

Киргизскэ Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй Президиумдэ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиум болбол Киргизскэ Советскэ Социалистическэ Республикын 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан Киргизиин хүдэлмэришэдые, колхозниугудые ба интеллигенциие халуунаар амаршална.

Агуу ехэ Октябрьска социалистическэ революци хадаа национальна дарлалтаһаа ба политическэ эрхэгүй байдалһаа сүлөөрхэ ябадалые киргиз арадта асараа, сүлөөтэ шэнэ ажабайдал байгуулха үргэн замые нээгээ. Советскэ засагай жэлнүүдтэ Киргизиин ажалшад Советскэ Союзай арадуудай ахадүүгэй бүлэ соо Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро ябажа, ажахын ба культурна байгуулалтада ехэ амжалтануудые туйлаа. Промышленна хэдэн олон томо предприятинууд республика дотор байгуулагдаа. Колхозно байгуулалтын иланаһанай, хүдөө ажахын түрүү техникэ дэлгэрүүлэн нэбтэрүүлһэнэй ба ирригационно хүдэлмэри хэһэнэй үндэһэ һуури дээрэ колхозно полинуудай ургасань жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ, ниитын малажалай тоо толгой олошорно. Республикын ажалшадай материальна ажана тэгшэглэн байдалынь хэлбэришэгүйгөөр ургажа байна.

Киргиз арадай культура ба искусствые хүгжөөхэ, национальна интеллигенциин кадрнуудые байгуулха хэрэгтэ нилээд ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Эхин ба дунда һургуулинуудай, техникумүүдэй сеть республика дотор үргэнөөр хүгжөөгдөө, дээдэ һургуулинууд ба научно-шэнжэлэлгын институдууд байгуулагдаа, СССР-эй наукануудай Академиин филиал бии болгогдоо, театрнууд ба культурно-гэгээрэлэй бусад эмхи зургаанууд нээгдээ. Киргиз хэлэн дээрэ газетэнүүд ба журналнууд хэблэгдэнэ, уранһайханай литература байгуулагдаа.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиум республикын экономическа ба культурна хүгжэлтэдэ шэнэ амжалтануудые туйлахыень Киргизскэ ССР-эй хүдэлмэришэдтэ, колхознигуудта ба интеллигенцидэ хүсэнэ, Киргизиин ажалшад Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэри доро ябажа манай Социалистическэ Эхэ ороной хүсэ шадалые бэхижүүлхын түлөө саашадаа эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ байха гэжэ найдана.

Киргизскэ Советскэ Социалистическэ Республика мандаха болтогой!

СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ.

Һунгуулиин № 12 Железнодорожно округто

Агуу ехэ Сталинай ойрын соратник, Ленин—Сталинай партиин үнэн хүбүүн В. М. Молотов манай округ соо БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта баллотировалагдахаар зүбшөөлөө үгэжэ, бидэндэ тон ехэ найдабари үзүүлээ. Энэ найдабариинь габьяата ажалаараа харюулха ёһотойбди гэжэ № 12 Железнодорожно округой ажалшад хөөрэлдэнэ.

Тус округой ажалшадтай нэгэн хамта баярлажа байһан тухайгаа Эдэ ба Ториин малшад, Галуута-Нуурай шахтёрнууд, Баргажанай, Курумканай ангуушад, Байгалай загаһашад мэдүүлхэ зуураа, эндэхи һунгагшадые халуунаар амаршална.

Паровозно депогой инструментальна, бэлэдхэлэй болон механическа цехүүдэй коллективүүд үдэрэйнгөө даалгабаринуудые 150—160 процент хүрэтэр дүүргэхэһээ гадна, ехэхэн хэмжээнэй түүхэй эд ба материалнуудые арбилна.

Депогой Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэһэн стахановецуудай тоо олошорно. Тэдэнэй дунда: январиин түрүүшын үдэрһөө эхилжэ 2 — 3 нормо үдэр бүри дүүргэдэг болоһон слесарь Калинин, токарь Руднев болон бусадай нэрэ бии. Эдэ хоёр табанжэл соо 12 — 12 жэлэй нормо дүүргэв. Мүнөө һунгалтануудай үдэр хүрэтэр 2—2 һарын даалгабари дүүргэхын түлөө тэдэнэр тэмсэжэ байна.

РСФСР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЫЕ 1950 ОНДО ДҮҮРГЭЛГЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

РСФСР-эй Статистическэ Управлениин мэдээсэл

(Түгэсхэл)

дээрэ хүн зондо хүдөө ажахын продуктнуудые, илангаяа мяха, шубуу ба үндэгэ худалдалга 1949 онойхитой сасуулхада, нилээд ехэ болоо. 1950 ондо колхозно рыногүүд дээрэхи сэнгүүд химдаржа үргэлжэлөө.

VII.

1950 ондо коммунальна электростанцинуудые, водопроводуудые, канализацие, банинуудые, хубсаһа угаалгын газарнуудые, трамвайна ба троллейбуснэ зам харилсаа һэргээн байгуулха ба үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэринүүд хэгдэбэ. Городуудай ба хүдэлмэришэдэй посёлогуудай болбосон барилга һайжараа.

1950 ондо троллейбуснэ лининүүдэй утань, 1949 онойхитой сасуулхада, 13 процентээр ехэ болоо, газифицированнэ байрануудай тоо нэгэ хахад дахин шахуу олон болоо.

РСФСР-эй городуудта коммунальна предприятинуудай хүдэлмэмэри һайжараа. 1950 ондо коммунальна электростанцинууд 1949 онойхидо орходоо 17 процент ехэ электроэнерги үйлэдбэридөө, байра байдалай хэрэглэмжэдэ газ үгэлгэ 26 процентээр ехэ болоо. Коммунальна водопроводуудаар уһые ашагтайгаар үгэлгэ 5 процент, угаалгын газарнуудаар хүн зониие ба предприятинуудые хангалга 16 процент, банинуудаар хангалга 8 процент ехэ болоо.

1950 ондо янза бүриин городской транспортаар пассажирнуудые зөөлгэ, тусгаарлабал троллейбусүүдээр зөөлгэ 1949 онойхитой сасуулхада 34 процент, трамвайнуудаар—5 процент ехэ болоо. Таксомоторно хүнгэн автомобильнуудаар пассажирнуудые зөөлгэ 2 дахин ехэ болоо.

РСФСР-эй коммунальна ажахын Министерство 1950 оной түсэбые электроэнерги үйлэдбэрилэн гаргаха талаар 106 процент, уһые ашагтайгаар үгэхэ талаар 102 процент, трамвайнуудаар пассажирнуудые зөөхэ талаар 104 процент ба троллейбусүүдээр пассажирнуудые зөөхэ талаар 116 процент дүүргэһэн байна.

1950 ондо РСФСР-эй городуудта ба хүдэлмэришэнэй посёлогуудта городской улицануудые болон талмайнуудые асфальтировалха, хушаха ба ногооруулха, паркнуудые, скверүүдые ба бульварнуудые бии болгохо талаар ехэ хүдэлмэринүүд хэгдээ.

VIII.

1950 оной эсэстэ РСФСР-эй республиканска ба нютагай ажахыда хүдэлмэришэдэй болон албахаагшадай тоонь 1949 оной эсэстэ байһанһаа 5,7 процент олон байгаа.

РСФСР-тэ үнгэрһэн жэлдэ мэргэжэлтэй 317 мянган залуу хүдэлмэришэд ремесленнэ, түмэр замай, горно-промышленна училищинуудые ба фабрично-заводской һургуулинуудые дүүргэһэн ба промышленностьда, барилгада ба транспорт дээрэ хүдэлмэрилхөөр эльгээгдэһэн байна.

1950 ондо республиканска ба нютагай ажахын предприятинууд дээрэ индивидуально-бригадна һуралсал ба курсада һуралсал эмхидхэхэ зэргээр шэнэ кадрнууд бэлэдхэгдэһэн ба 1 миллион гаран хүдэлмэришэд болон албахаагшадай мэргэжэл дээшэлүүлэгдэһэн байна.

1950 ондо РСФСР-эй республиканска ба нютагай ажахыда дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдэй тоонь 1949 онойхитой сасуулхада 18 процентээр олошороо.

1950 ондо республиканска ба нютагай мэдэлэй промышленностьда хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэнь 1949 онойхитой сасуулхада 7,5 процентээр ургаһан байна.

IX.

1950 ондо культурна барилга саашадаа хүгжэжэ ба РСФСР-эй ажалшадай культурна хэмжээн дээшэлжэ үргэлжэлөө.

1950 оной эсэстэ РСФСР-эй эхин, долоонжэлэй ба дунда һургуулинуудта, техникумүүдтэ ба һуралсалай дунда бусад заведенинүүдтэ 20,6 миллион хүн һуралсаба. Эдэ һургуулинуудта хүдэлмэрилдэг багшанарай тоо 1949 онойхитой сасуулхада 47 мянга гаран хүнөөр олошороо.

РСФСР-эй дээдэ 502 һургуулинуудта, заочно һургуулинуудтай хамта, 1950 ондо 687 мянган студентнүүд һуралсаһан байна; 1949 онойхитой сасуулхада, студентнүүдэй тоонь 10 процентээр ургаа.

1950 ондо РСФСР дотор хэблэгдэһэн номуудай тираж 1949 онойхитой сасуулхада 15 процентээр ехэ болоо.

1950 ондо РСФСР дотор кинотеатрнуудай, киноустановконуудай ба кинопередвижкэнүүдэй тоо 1949 онойхитой сасуулхада 3,4 мянгаар олон болоһон байна.

1950 ондо больницануудай, нарайлалгын гэрнүүдэй ба эмнэлгын бусад эмхи зургаануудай, тэрэшэлэн санаторинуудай ба амаралтын байшангуудай сеть үргэдхэгдөө. Больницануудта ба нарайлалгын гэрнүүдтэ байгаа койконуудай тоо 1949 онойхитой сасуулхада 23 мянгаар ургаа. Үнгэрһэн жэлдэ врачуудай тоонь 8 мянган хүнөөр ургаа.

РСФСР-эй Статистическэ Управлени.

Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй сталинска блогой кандидадууд

ЖИИРЭЙ БУРЯТ ЭХЭНЭР

Заиграйн аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд, Хандагатайн леспромхозой коллектив һунгалтануудай урда тээхи суглаан дээрээ һунгуулиин № 56 Но-

во-Ильинскэ округһоо БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Молотовой нэрэмжэтэ колхозой эрхим һаалишан нүхэр Дарижап Зодбоевна Бадмаевае нэгэн һаналаар дэбжүүлһэн байна.

Нүхэр Бадмаева 1916 ондо Заиграйн аймагай Дээдэ-Илькын сомоной Нарин гэжэ нютагта түрөө. 1931 ондо Дарижап бүлэтэеэ хамта хүдөө ажахын артельдэ оролсоо. Бага наһанһаа хойшо ажал хүдэлмэридэ дурладаг Дарижап 8 жэлэй туршада полевой хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр ажаллажа, колхоз соогоо суурхаа һэн. Нүхэр Бадмаева 1939 онһоо хойшо һаалишаар таһалгаряагүй хүдэлмэрилнэ. Тиихэ зуураа колхозойнгоо ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ тэрэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа, бага бэшэ амжалтануудые туйлаа.

Эрхим һаалишан Дарижап Зодбоевна хаража байһан 16 үнеэдһээ үнгэрэгшэ жэлдэ бултанһаань түл абажа, хоролтогүйгөөр түлжүүлөө. Мүн нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 920 литр һү һааха түсэбтэй аад лэ, 962 литр һаагаа. Мүнөө тэрэнэй хаража байһан мал тобир тарганаар үбэлжэжэ байна.

Нүхэр Бадмаева габьяата ажалайнгаа түлөө аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ 3 дахин хабаадаһан, колхозой правленеэр 11 дахин шагнагдаһан байна. Мүн «1941—1945 онуудта болоһон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар шагнагданхай. Һунгагшадайнгаа этигэл найдабариие арадай үнэн сэхэ басаган Дарижап Зодбоевна Бадмаевагай нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь лабтай. **Д. Дагбаев.**

ШАХТЁРНУУДАЙ ЭРХИМ КАНДИДАТ

Украинын үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэһэн Тимофей Филиппович Рыбак 1927 ондо, 22 наһатай байхадаа ажалайгаа замые эхилжэ, бондарна заводто түмэршэ дархан болоо һэн. Нүхэр Рыбак бэлигтэй, шадамар хүн байжа, дарханай хэрэгые ехэ түргэн шудалһан, коллективэйнгээ дунда магтаалтай хүн болоһон байгаа.

Түмэршэ дархан байхадаа, ажалһаа сүлөө сагтаа эрдэмээ дээшэлүүлэн, һуралсал тээшэ зүдхэмжэтэй байһанаа харуулаа. Саашанхи ажабайдал, наһан соогоо олохо мэргэжэл тухайгаа үеынгээ нүхэдтэй хөөрэлдэхэдөө:

—Инженер болохоб, — гэгшэ һэн.—Манай советскэ орон дотор хүнэй хүсэһэн хүсэлөө бэелүүлхэ дүүрэн арга боломжо бии бшуу.

1931 ондо нүхэр Рыбак Донецкэ индустриальна институдта ошохо путевкотойгоор Сталино город мордобо. 1936 ондо тэрэ институдые амжалтатайгаар дүүргээд, нүхэр Рыбак Ворошиловградска областиин Красный Лук город шадарай 151-дэхи шахтын участогай начальнигаар томилогдоно. Эндэ ажаллажа байхадаа бэрхэ мэргэжэлтэн, шадамар хүтэлбэрилэгшэ байһанаа харуулба.

Тэрэ сагһаа хойшо 1943 он хүрэтэр нүхэр Рыбак Украинска ССР-эй болон Читинскэ областиин шулуун нүүрһэнэй шахтануудта главна инженерэй туһалагшаар болон главна инженерээр ажаллаһан байха юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ Бурят-Монголой республикада шулуун нүүрһэ малталгын туйлай ехэ удхашанартай болоод байхада Тимофей Филиппович Галуута-Нуурай Рудоуправлениин 5-дахи

номерой шахтын начальнигаар томилогдоһон юм.

Тиихэдэ 5-дахи номерой шахта Рудоуправлени соогоо эгээн гээгдэнги шахта байгаа һэн. Нүхэр Рыбак мэргэжэл ехэтэй, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшын искусствые гүйсэд шудалһан хүн тула даа, тэрэ шахтые богонихон болзор соо түрүү шахтануудай зэргэдэ гаргаа һэн.

Тэрэ сагһаа хойшо нүхэр Ры[...] гай хүтэлбэрилжэ байдаг ша[...] түсэбөө саг үргэлжэ үлүүлэн дү[...] гэдэг, нүүрһэ малталгые һара б[...] ри, жэл бүри улам ехэдхэдэг б[...] лоһон байгаа. 5-дахи номерой ш[...] та 1950 онойгоо дээшэлүүлэгдэ[...] түсэбые 102 процент дүүргээ.

Эмхидхэхы эрхим һайн хүдэл[...] риинтөө түлөө нүхэр Рыбак п[...] вительственнэ шагналнуудта х[...] тэһэн байна, «Ажалдаа шалгар[...] най түлөө», «Германиие илаһа[...] түлөө», «1941—1945 онуудта бо[...] һон Эсэгэ ороноо хамгаал[...] Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ хэ[...] шэн гэбьяата ажалай түлөө» [...] дальнууд болон Бурят-Монго[...] АССР-эй Верховно Соведэй Пр[...] диумэй хүндэлэлэй хоёр грамот[...] тэрэ шагнагдаа.

Тимофей Филиппович Рыба[...] ажабайдалда тон олон мартаг[...] шагүй событинууд болоһон бай[...] Гэбэшье, тэрэ событинуудай н[...] ниинь, нүхэр Рыбагай өөрынь [...] лэһэнэй ёһоор, илангаяа ехэ, х[...] дэшье мартагдашагүй байха [...] Энэ хадаа 1945 оной мартда бо[...] шевигүүдэй агууехэ партиин ө[...] дэ, Ленин—Сталинай партиин з[...] гэдэ оролго мүн болоно.

Союзна болон автономно респу[...] ликануудай Верховно Соведүү[...] депутадуудта кандидадуудые д[...] жүүлгын эхилхэдэнь, Галуута-Н[...] рай шахтёрнууд республикын[...] Верховно Соведэй депутадта ка[...] дидадаар нүхэр Рыбагые нэрлэ[...]

ОЛОНДОО ХУНДЭТЭЙ ХУТЭЛБЭРИЛЭГШЭ

Курумканай аймагай Калининай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай колхознигууд һунгалтануудай урда тээхи суглаанууд дээрээ Цыбик Дондупович Батуевые БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна.

Цыбик Дондупович 1920 ондо, Курумканай аймагай Гаарга гэжэ нютагта, үгытэй малшын бүлэдэ түрэһэн байна. 1938 ондо тэрэ долоонжэлэй һургуули дүүргээд, нютагайнгаа «Ленинская Искра» гэжэ колхозой счетовод болоо һэн. Счетоводоор хүдэлмэрилжэ байхадаа нүхэр Батуев гансахан лэ тоо ба счето урдаа хараад һуугаагүй, харин олониитые эмхидхэхэ талаар ехэхэн хүдэлмэринүүдые ябуулдаг, колхознигуудай али бүхы дурадхалнуудые анхаралтайгаар шэнжэлэн үзэдэг ба хэрэг дээрэнь бэелүүлэлсэдэг байгаа. Тиимэһээ олондо хүндэтэй болоо. 1940 ондо нүхэр Батуев колхозойнгоо түрүүлэгшээр һунгагдаад, хоёр жэлэй турша соо хүдэлмэрилһэн байна. 1940 ондо нүхэр Батуев ВКП(б)-гэй гэшүүн болоо һэн.

Нүхэр Батуев 1942 онһоо 1946 он хүрэтэр Советскэ Армиин зэргэдэ алба хэһэн байна. Тэрэ хадаа «Баатаршалгын түлөө», «Германиие илаһанай түлөө», «Японие илаһанай түлөө» медальнуудаар шагнагдаа һэн.

Армиһаа табигдажа ерээд, дүрбэн жэлэй турша соо нүхэр Батуев ВКП(б)-гэй Курумканай айкомой аппарадта хүдэлмэрилөө. Түрүүн инструктораар, удаань пропагандистаар, пропаганда ба аги[...] циин таһагые даагшаар, хү[...] ажахын таһагые даагшаар а[...] лаһан байна. Тиихэ зуураа, ш[...] баритай ба бэлигтэй хүтэлб[...] лэгшэ байһанаа харуулаа. Т[...] хадаа гансал өөрынгөө т[...] хайта ажал хээд ябадаг бэшэ, [...] байдалай али бүхы талые а[...] даг байна. Арад зоной эрилтэ[...] тэ ханамжатайгаар хандадаг б[...] хаһаа гадна, партийна асуудал[...] дые хододоо зүбөөр шиидхэдэг [...]

1950 оной сентябрьда нүхэр [...] туев Курумканай ажалшадай [...] путадуудай аймагай Соведэй [...] рүүлэгшэ болгогдон дэбжүүлэг[...] Энэ харюусалтатай тушаал да[...] байха зуураа, аймагайнгаа у[...] һалбаран бадархын түлөө т[...] бүхы хүсөөрөө оролдоно.

«Арад зоной зол жарга[...] улам арбидхахын түлөө ход[...] оролдожо, ажал хэрэгээ бол[...] вистскэ эршэтэйгээр ябуу[...] хүн» гэжэ нүхэр Батуевые кур[...] канайхид магтадаг. Иимэ х[...] түлөө тэдэнэрэй тон ехэ баяр[...] гаар толосуудаа үгэхэнь най[...] тай.

А. Санж[...]

ЭЛИТЭ ХҮДЭЛМЭРИШЭН—РЕВОЛЮЦИОНЕР

И. В. Бабушкинай наһа бараһанһаа хойшо 45 жэлэй ойдо

Иван Васильевич Бабушкин 1873 оной январиин 15-да урданай Вологодско губерниин Ледонгский (мүнөө Бабушкинай нэрэмжэтэ тосхон) гэжэ тосхондо үгытэй таряашанай бүлэ соо түрөө һэн. Бага наһатайдань абань нүгшэжэ, тэрэ ядарал зоболон соо үдөө бэлэй. Ном бэшэгтэ өөрөө һуралсажа эхилээ һэн. Арбан наһатай байхадань эхэнь тэрээниие Петербург абаашажа, лавкын эзэндэ зарсаар үгөө һэн. Дүрбэн жэл үнгэрөөд байхада, Кронштадска сэрэгэй портын торпеднэ мастерскойдо гагнуургшанай туһалагшаар абтаба.

18 наһатайдаа И. В. Бабушкин Петербургын Семянниковска заводто хүдэлмэришэнөөр ороо һэн. Иигэжэ тэрэнэй эдир залуу наһаниинь хүшэр хүндэ ажал хүдэлмэри соогуур үнгэрөө.

Эндэ петербургска хүдэлмэришэдэй дунда Иван Васильевич социал-демократуудаар танилсаа. Бүлдэб янзын литература тон ехэ оролдосотойгоор үзэжэ эхилбэ, мүн Невскэ заставын саада тээ хүдэлмэришэ зоной һургуулида амаралтын үдэрнүүдтэ һуралсадаг байгаа. Тэндэнь Н. К. Крупская ба бусад революционно интеллигентнүүд багшалдаг һэн. Энэ һургуулида һуралсаха үедөө Иван Васильевич В. И. Ленинээр хүтэлбэрилэгдэдэг байһан хүдэлмэришэнэй нюуса кружогуудта хабаадалсажа, революционно хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр оролсобо. Тэрэ хадаа В. И. Ленинэй эмхидхэһэн ба

ударидаһан петербургска «Хүдэлмэришэн ангиин сүлөөлэлгын түлөө тэмсэлэй союзай» нэгэн эдэбхитэй гэшүүниинь удаашьегүй болоо һэн.

Петербургска «Хүдэлмэришэн ангиин сүлөөлэлгын түлөө тэмсэлэй союз» болбол Ленинэй хүтэлбэри доро Россида түрүүшынхеэ социализмые хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнтэй нэгэдхэлгые бэелүүлэн гүйсэдхэдэг болоо һэн. Ямар нэгэ фабрика дээрэ стачкын болоходо, «Тэмсэлэй союз» болбол өөрынгөө кружогуудай хабаадагшадаар дамжуулан, предприятинууд дээрэхи байдалые һайн мэдээд, листовконуудые гаргаха, социалистическэ прокламацинуудые гаргаха зэргээр дары харюусан хандадаг һэн. Эдэ листовконууд дээрэ фабрикануудай зүгһөө хүдэлмэришэдые хашадаг түридэгынь элирүүлэгдэдэг, өөһэдынгөө ашаг туһын түлөө хүдэлмэришэд яажа тэмсэхэ ёһотойб гэжэ тайлбарилан ойлгуулагдадаг ба хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүд тодилогдодог байһан юм. Листовконууд хадаа капитализмын яра шарханууд тухай, тэдэнэрэй хэмгүй хүндэ хүшэр 12—14 часай ажал тухай, тэдэнэрэй эрхэгүй байдал тухай бүхы үнэн ушарыень хэлэжэ үгэдэг һэн. Мүн баһа эндэ зохихо политическэ эрилтэнүүд хэгдэдэг байгаа. 1894 оной эсэстэ Ленин болбол хүдэлмэришэн Бабушкинай хабаадалгатайгаар түрүүшын тиимэ агитационно листовкые ба Петербургдахи Семянниковска заводой бастовалһан хүдэлмэришэдтэ хандалгые бэшэһэн байгаа». (ВКП(б)-гэй түүхын Хуряангы курс. 18—19-дэхи нюур).

1895 оной декабрьда В. И. Ленин ба Петербургска «Тэмсэлэй Союзай» бусад олон эдэбхитэй ажал-ябуулагшад арестовалагдаһан байха юм. Бабушкин саг зуура арестдэ оронгүй байжа, Петербургда партийна ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Тиин В. И. Ленинэй арестовалагдаһанһаа хойшо 3 недели үнгэрһэн хойно И. В. Бабушкин баригдажа, петербургска түрмын гансаарайнь хааха камера соо 13 һара болоһонойнгоо һүүлээр, Екатеринослав городто полициин харуул доро эльгээгдэһэн байгаа. Эндэ Бабушкин нютагай революционно хүдэлмэришэдтэй нюуса холбоо байгуулжа, «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союзай» екатеринославска гол ядро эмхидхээ һэн. 1898 оной эхеэр екатеринославска «Тэмсэлэй союз» И. В. Бабушкинай хүтэлбэри доро хүдэлмэришэн олониитые эмхидхэхэ ба политическээр гэгээрүүлхэ талаар ехэхэн ажал дэлгэрүүлжэ, үдэр бүриингөө агитациие капитализмын гэнжэһээ хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхэ зорилготой нигтаар холбоо һэн.

И. В. Бабушкин—хаанта засагта эсэргүү сусаршагүй тэмсэлшэн байгаа. Хүдэлмэришэдэй дунда тон ехээр хүндэлэгдэдэг һэн.

1900 ондо, сибирскэ сүлэлгэһөө бусаһанайнгаа һүүлээр В. И. Ленин хадаа Иван Васильевичтай сугтаа бүхэородой нюуса газетэ хилын саана эмхидхэхэ тухай асуудалаар зүблөө үнгэргэбэ.

В. И. Ленинэй даабаряар Бабушкин Орехово-Зуево ба Иваново—Вознесенск городуудаар ябажа, партийна холбоо барисаа һайжаруулаа һэн.

И. В. Бабушкин хадаа ленинскэ «Искрын» эдэбхигэй корреспондент ба үнэн сэхэ талабаригшань болобо.

1902 оной январьда И. В. Бабушкин дахинаа арестовалагдажа, түрмэдэ хаагдахаар Екатеринослав эльгээгдэбэ. Зүгөөр Иван Васильевич түрмэһөө зугадаа. 1902 оной сентябрьда Бабушкин Лениндэ хүрэтэр зорижо, тэрэ үедэ «Искрын» байралжа байһан Лондон ерэбэ. Бабушкин тэндэһээ «Искрын» агент болгогдожо, Петербург бусаа һэн.

Бабушкин Петербург руу Ленинэй эльгээлтээр ерэһэн юм. Тэрэнэй ерэхэ үедэнь эндэ партидотоорой хатуу шанга тэмсэл боложо байгаа. Иван Васильевич хадаа «экономизмын» хорые хүдэлмэришэдтэ эсэшэ сусашагүйгөөр элирхэйлэн, «экономистнууд» гээшэ хүдэлмэришэдэй дунда буржуазна нүлөөе нэбтэрүүлэгшэд гэжэ тэдэнэртэ ойлгуулдаг ба революционно ленинскэ хараа шугамые хэлбэришэгүйгөөр ябуулдаг һэн. Бабушкин хүдэлмэришэдэй революционно тэмсэлэй практикые шэнэ түхэлэй марксистска партиин түлөө теоретическэ тэмсэлтэй шадабаритайгаар зохилдуулдаг һэн. Тэрэ болбол марксизмын дайсадта эсэргүү, хүдэлмэришэн ангиин дайсадта эсэргүү хайра гамгүйгөөр тэмсэдэг һэн.

1903 оной январьда Иван Васильевич дахинаа арестовалагдажа, найман һара соо гансааран түрмэдэ хаагдаһанайнгаа һүүлээр Сибирь руу (Верхоянск) сүлэгдөө һэн. Иркутск болон Чита дээрэ байхадаа Бабушкин революционно тэмсэлдэ бүхы хаба шадалаараа оролсобо.

1906 оной эхиндэ РСДРП-гэй Иркутскдахи нютагай комитедэй бүхы состав жандармануудаар арестовалагдахадань, Читын большевигүүд өөһэдынгөө иркутска нүхэдтэ наралтай туһаламжа үзүүлхые шиидээ һэн.

РСДРП-гэй Читинскэ комитедэй даабаряар Бабушкин буу зэбсэгүүдтэй транспорттайгаар Читаһаа Иркутск эльгээгдэбэ. Зүгөөр, энэ даабаринь дүүргэгдэжэ шадагдаагүй һэн. Мысовая станци дээрэ Бабушкин өөрынгөө нүхэдтэй хамта хаанта засагай алууршалта баригдажа, ямаршье мүрдэлгэ, с[...] гүйгөөр алуулһан юм.

«Бабушкин хадаа хаанта з[...] гай опричнигай зэрлиг муухай [...] боолтоор унаа,—гэжэ Ленин б[...] һэн.—зүгөөр өөрынгөө бүхы [...] наһые зорюулһан хэрэгынь ү[...] гүй, энэ хэрэгыень хэдэн арб[...] хэдэн зуугаад, хэдэн миллион [...] доо гарнууд хэхэ, энэ хэрэг[...] түлөө бэшэшье нүхэд—хүдэлм[...] шэд үхэхэ, илалта туйлатараа т[...] нэр тэмсэжэл байха гэжэ [...] үхэхэдөөшье мэдээ». (Ленин, [...] хёолнууд. т. XIV, хэблэл 3-д[...] 398-дахи нюур).

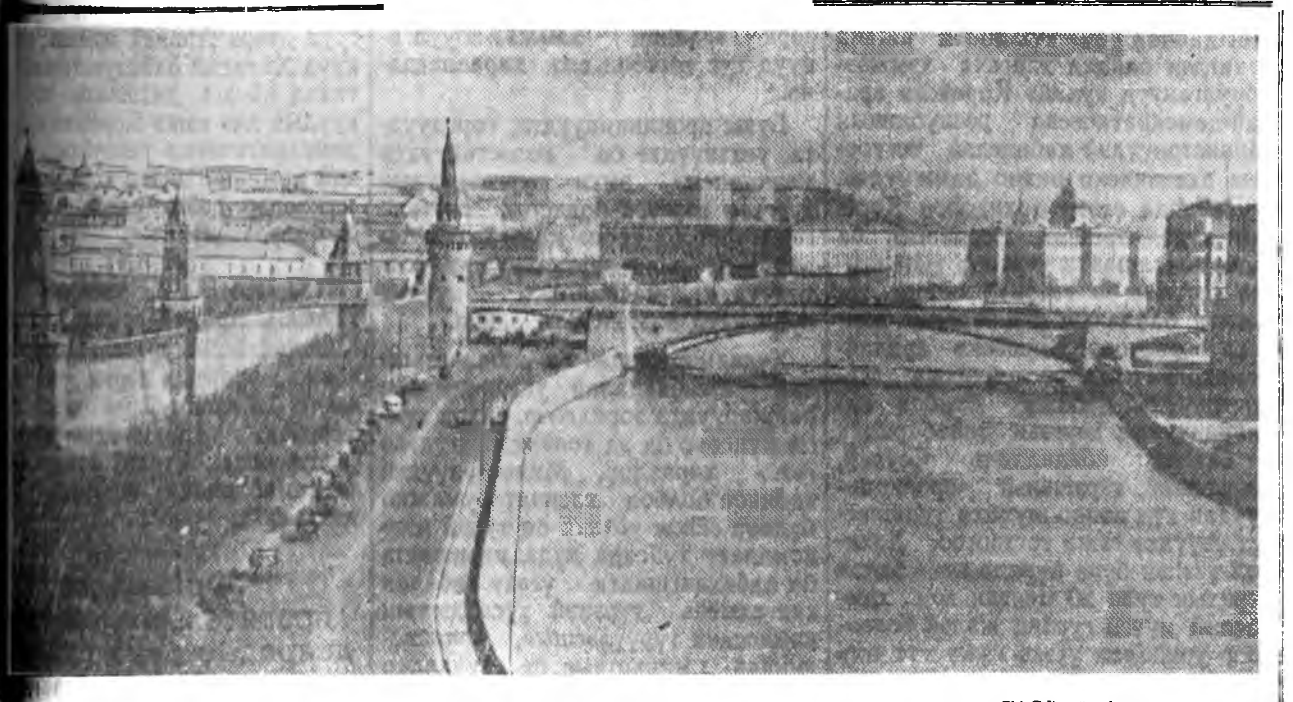
Бабушкиниие Ленин үндэ[...] сэгнэһэн ба тэрэниие «пар[...] омогорхол» мүн гэжэ нэрлээ [...] «Хаанта хархис засагһаа д[...] абтаһан бүхы юумэн,—гэжэ В.[...] Ленин бэшээ һэн,—Бабушкин [...] ги тиимэ хүнүүдээр хүтэлбэри[...] дэһэн олониитын тэмсэлэй х[...] туйлагдаа.

Тиимэ хүнүүдгүйгөөр ород [...] хадаа богоолшодой арад, зарс[...] рай арад болон хододоо [...] һэн. Тиимэл хүнүүдтэйгээр [...] арад хадаа янза бүриин дарла[...] һаа өөрыгөө огтолон сүлөө[...] (Ленин, Зохёолнууд, т. XIV, [...] хи хэблэл, 398-дахи нюур).

Үнэхөөрөөшье, Бабушкинай [...] сэһэн ба өөрынгөө ами наһые [...] һэн хэрэг, манай большевик[...] партиин агуухэ хэрэг гайхам[...] тайгаар илаа.

Ленин—Сталинай партиин х[...] бэри доро Агуухэ Октябрьск[...] циалистическэ революци и[...] хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ [...] нээгээ. Ленинэй түг доро, [...] Сталинай ударидалгаар сов[...] арад хадаа агууехэ коммун[...] ческэ байгуулалта эрхилжэ ба[...]

Агууехэ Российска Федераци

МОСКВА. Кремлёвско эрьешадар. ТАСС-эй фотохронико.

ҮРГЭН ДАА ЭХЭ ТҮРЭЛ ОРОМНИ

...етскэ Союзай картые хараг...нэнэй территориин дүрбэнэй ...н хубиһаа ехыень Российска ...скэ Федеративна Социалисти... Республика эзэлдэг юм.

...тиин далайһаа Номгон океан ...тэр, арктическа мүльһэнһөө ...далай хүрэтэр Российска Фе... оршон байдаг. Зүүн хилэ... баруун тээнь ошохын тула ар...нган километрын аян зам хэ...лоно. Мурманскһаа республи... урда хилэ хүрэтэр таба үлүү... сүүдхэ соо түргэн поездоор та...уулха хэрэгтэй.

РСФСР-эй газар дайда 17 мил... шахуу квадратна километр ...лог. Энээнэй территоринь Аме...н Холбоото Штадуудай тер...риһоо хоёр дахин, Великобри...н территориһоо дала дахин байна.

...ссийска Федерациин территори ...100 үлүүтэй миллион хүн ...уудаг. Федерациин зоной та... дүрбэн хуби шахууынь —оро... Эндэ ородуудһаа гадна, мүн ...ан национальностьнууд ажа...

...ийска Советскэ Федератив... Социалистическэ Республикын ... соо 6 хизаар, 47 область, ...номно 12 республика, автоном... область, национальна 10 ок... 700 үлүүтэй городууд бии. ...ийска Федераци СССР-эй ...тахи эгээн үргэн ехэ, эгээн ... республика гэжэ тоо... һоороол тоолог...

> ...ийска Советскэ Федеративна ...алистическэ Республика хадаа ...мэришэд ба таряашадай со...алистическэ гүрэн мүн.
> ...СФСР доторхи бүхы засаг ...адай депутадуудай Соведүү... бэелүүлэгдэдэг городой ба ...иин ажалшадай засаг мүн.
> *РСФСР-эй Конституциин 1, 3 статьянууд.*

Ш. НИМБУЕВ

МОСКВА

Мүнгэн сагаан толгойтой
Малша монгол үбгэншье,
Дарлал доро бүхынхэй
Далайн саадахи негршье,
Малаа бэлшээн ябагша
Манай золтой басаганшье,
Баян таряа хадагша
Баяртай бурят хүбүүншье —
Ажалша хүнүүд барандаа,
Хэн илгадгүй бултандаа
Москва тухай,
Һанан, һанан ябанал.
Москва тээщэ
Харан, харан ябанал—
Хамаг бүхы үнэнэй,
Хамаг бүхы һайханай
Тэндэһээ һалбардаг хадань;
Гүн сэсэн ухаанай,
Шэн хатуу зоригой
Тэндэһээ сасардаг хадань;
Улад зоной жаргалайнь,
Омог, баяр, зоригойнь
Тэндэһээ эхитэй хадань;
Агуухэ Ленинэй тэндэ
Нойрсожо байдаг хадань,
Агуухэ Сталинай тэндэ
Ажаллан байдаг хадань.

ЭХЭ ОРОНОЙ ЗҮРХЭН

«Москва хадаа,—гэжэ РСФСР-эй Конституциин 150-дахи статья дотор хэлэгдэнэ,—Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикын столица мүн».

Москва—советскэ ороной политическэ, ажахын ба культурна ажабайдалай центр. Эндэ СССР-эй Правительство хүдэлмэрилдэг. Эндэ СССР-эй Верховно Соведэй сессинүүдтэ манай Эхэ ороной эрхим хүнүүд нютаг бүхэнһөө суглардаг. Москвада ВКП(б)-гэй съезднүүд болодог.

Бүхы ажалшадай сэсэн мэргэн, инаг вождь Иосиф Виссарионович Сталинай ажаһуудаг ба ажалладаг Москва тээшэ түрүү ба прогрессивнэ хүн түрэлтэн бүгэдын һанал бодолнуудынь хандуулагдана.

БАЯН ДАА ЭХЭ ҺАЙХАН ОРОМНИ

РСФСР хадаа Советскэ Союзай тон баян республика мүн. Энэнэй территори дээрэ нүүрһэнэй запасуудай 90 процентнь, торфын—90 процентнь, түмэрэй рудагай—85 процентнь, боксидай—90 гаран процентнь, ой модоной—95 процентнь, нефтиин—50 процентнь байдаг. Гансахан Кузнецкэ нүүрһэнэй бассейнэй запасуудынь Англиин нүүрһэнэй бүхы запасуудһаа хоёр дахин ехэ юм.

Российска Федерациин байгаалиин угаа ехэ баялигуудай дунда никель, кобальт, вольфрам, хром, бериллий, ниобий, тантал гэхэ мэтын шухаг ба шухала зүйлнүүдээр элбэг газарнууд бии.

Колхозно ба совхозно полинуудай ургасые дээшэлүүлгэдэ шухала фосфорно, калийна нилээд ехэ запасууд РСФСР-тэ элбэг.

Республикын ой тайга соонь хэрмэн, үнэгэн, халтар хара үнэгэн, булган, һолонго ба бусад үнэтэ ангууд олон. РСФСР-эй далайнууд, нуурнууд ба гол мүрэнүүд дотор 300 үлүүтэй элдэб янзыч загаһад байдаг.

Федерациин гол мүрэнүүдтэ энергиин барагдашагүй ехэ запасууд хадагалагдажа байдаг. Республикын промышленна центрнүүдтэ хүсэ ехэтэ электростанцинууд—Балахнинска, Сталиногорско, Каширска, Челябинска, Кузнецкэ, Березниковско электростанцинууд баригданхай.

> **Газар, газар доторхи баялигууд, уһан, ой модон, заводууд, фабриканууд, шахтанууд, рудникууд, түмэр замай, уһан замай ба агаарай замай транспорт... гүрэнэй зөөри, тайлбарилан хэлэбэл, бүгэдэарадай зөөри мүн.**
> *РСФСР-эй Конституциин 6-дахи статьяһаа.*

РУСЬ ТАД ОНДОО БОЛОНХОЙ

Революциин урдахи, хуушанай Русь гээгдэнги орон байһан юм. Москвагай ба Петербургын шадархи промышленна ехэбэшэ олтирогхонууд манай деревниин таряашадай далай соо шэнгэшэдэг байба. Хүдөө ажахыньшье тон гээгдэнги байгаа. Хаанта Росси дотор гэгээрэлэй, культурын ба элүүрые сахилгын хэрэглэлнүүдтэ тон бага мүнгэ зөөри хараалагдадаг байһан юм.

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ДЭБЖЭЛТЭ

Дайнай урда тээхи табанжэлнүүдэй үедэ РСФСР дотор хүсэн түгэс промышленность хүгжөө.

Нүхэр Сталинай үүсхэлээр орон доторхи нүүрһэнэй-металлургическа хоёрдохи база—Урало-Кузнецкэ комбинат байгуулагдаа. Урал ба Волгын хоорондо нефтьтэ шэнэ районой—хоёрдохи Бакугай үйлэдбэринүүд дэлгэрэнхэй.

Центрын, Поволжьеын, Уралай ба Сибириин районуудта транспортна машина бүтээлгын, электропромышленностиин ехэ базанууд бии болоо.

РСФСР хадаа дайнай урда тээ СССР-эй бүхы промышленна продукциин гурбанай хоёр хубиие, тэрэ тоодо машина бүтээлгын продукциин—табанай дүрбэн хубиие, химическэ продукциин дүрбэнэй гурбан хубиие, электроэнергиин гурбанай хоёр хубиие үйлэдбэрилдэг байгаа.

ТҮРҮҮ ХҮДӨӨ АЖАХЫТАЙ

РСФСР —үргэлжэдөө коллективизированнэ, дэлхэй дээрэ эгээн томо механизированнэ хүдөө ажахытай орон юм.

Советскэ Союзай ороoһото культурануудай тарилгын талмайн 64 процентнь РСФСР-эй территори дээрэ байдаг. СССР-эй тарилгын талмайн 78 процентнь болодог хабарай шэниисэ, мүн Советскэ Союзай бүхы тарилгануудай 66 процентнь болодог бобово мэтын культурануудые үйлэдбэрилгэдэ Российска Федераци гол һуури эзэлнэ.

КУЛЬТУРЫН ХҮГЖЭЛТЭ

РСФСР — түрүү культуратай республика. Ородой наука, литература ба искусствонь дэлхэйн культурын баялигта, прогрессэй ниитэ хэрэгтэ туйлай ехэ оруулалта хээ.

Росси хадаа научна ба теоретическэ ухаан бодолой хяра оройн— ленинизмын Эхэ орон мүн.

Ороной научна ухаан бодолой центр—СССР-эй наукануудай Академи, научно-шэнжэлэлгын олон тоото эмхи зургаанууд, дээдэ һуралсалай ехэ газарнууд Российска Федераци дотор хүдэлмэрилнэ.

РСФСР-эй территори дээрэ 119.000 үлүүтэй эхин, долоонжэлэй ба дунда һургуулинууд бии юм. Тэдээндэ 20,6 миллион шахуу хүнүүд; техникумүүдтэ ба дээдэ һуралсалай газарнуудта—687 мянга шахуу хүнүүд һурадаг.

Цэдэн ГАЛСАНОВ

РОССИ

Энэл даа,
Россимнай,
Ород оромнай,
Элдин хонгор хуһата нютагууднай:
Далайн дабхар долгиндли һүреетэй,
Даамгай тэнюун, уужам сэдьхэлтэй!
Захагүй булад зам харгы һалаатаад,
Зандан сэсэглиг, городууд һалбараа.
Хамаг эдээндэ, Сталин—шинни амисхаал,
Хамтын сүлөөтэ ажалай дурасхаал!
Үргэн, уужам тээшээ тэниинэш,
Үнэн хүбүүдээ үргэн тэдхэнэш,
Ород, түрэл
Россимни,
дууланам,
Омгорхон байжа, солышни дууданам!
Зүүнэй шуһата хаашуулай һабарһаа
Зүдэрһэн Бурят орониемни абарааш,
Мансылан абажа, энхэрэн дулаасуулһаар
Манаи хабхар нүхэн сооһоо гарагааш.
Хэнтэг, богоолшолгодо эсэргүү бодон,
Хэзээ
хэтэһээ
тэмсэн ерээш.
Тиимэл хадашни минии бурят зон
Хуби заяагаа шиниихитэй ниилүүлээ.
Тиимэл хадаа бидэнэр нютагтаа
Түрүү үнэн ородой хүбүүдээр
Түрэл абганар шэнги угталсаад,
Золгогшо һэмди Московско тракт дээр.
Бестужевай һургаһан мэргэжэл бүгэдые
Бурят арад хэзээш мартахагүй,
Баргажанда байһан Кюхельбекерые,
Бабушкинай дүлэтэ үгые
Барандаа араднай мартахагүй!
Мүнөө минии түрэлхи орон
Алтан сталинска наран доро,
Аба Росси энхэрэл доро
Мүнхэдөө хүгжөө, жаргалаа олон...
Аха түрэл ород арадай
Аша туһыень ажалаар харюулан,
Бурят-монгол арад, аладай
Булад сталинска замаар бултуулан,
Нэгтэ хатуу хани холбоон соо,
Нэгэн ехэ Эхэ орон соо,
Коммунизм тээшэ шармайн ябанал,
Хурдан түргэнөөр эрид алхалнал.
Үргэн, уужам тээшээ тэниинэш,
Үнэн хүбүүдээ үргэн тэдхэнэш,
Олонациональна
РСФСР-ни,
дууланам,
Омогорхон байжа, солышни дууданам!

Һүүлэй табан жэл соо

◆ РСФСР-эй промышленность хадаа дайгаар тохёолдуулагдаһан һандаралнуудые дайнай хойтохи табанжэлэй һүүл хүрэтэр һэргээн бодхоохоһоо гадна, нилээд үргэдхэһэн байна. Энэл хугасаа соо Уралда, Сибирьтэ ба Дальна Востогто хэдэн олон шэнэ предприятинууд байгуулагдаа. Гэхэтэй хамта, үйлэдбэриин хэмжээн дайнай урда тээхи хэмжээе нилээд үлүүлээ. РСФСР-эй республиканска ба нютагай промышленностиин валовой продукциин хэмжээн 1940 онойхиие үшөө 1949 оной эсэс тээшэ 26 шахуу процентээр үлүүлһэн юм. Кузбасста ба Уралда нүүрһэ малтан абалга, 1940 онойхитой жэшэбэл, 2 үлүүтэй дахин ургаа. Прокат үйлэдбэрилгын хэмжээн нэгэхэн жэл соо — 1949 оной октябрьһаа 1950 оной октябрь хүрэтэр — 58 процентээр дээшэлээ.

◆ Российска Федерациин городуудта ба хүдэлмэришэнэй поселогуудта 1946—1949 онууд дотор ниитэ дээрээ 93 миллион үлүүтэй квадратна метр талмайтай гэр байранууд баригдаһан, һэргээн һэльбэгдэһэн байха юм. Тэрээнһээ гадна, эзэмдэлтэдэ дайрагдаад сүлөөлэгдэһэн, РСФСР-эй районуудай хүдөө нютагуудта 1946, 1947 ба 1948 онууд дотор колхозникуудта зорюулагдан байрын 407 мянган гэрнүүд баригдажа, тэрээндэ 1494 мянган хүн оронхой. Тус районуудай колхозуудта ажахын 189 мянган байранууд ба культурно-ажаһуудалай 21 мянга үлүүтэй байшангууд баригдаһан байна.

◆ 1949 он дотор РСФСР-эй колхозуудта малажалай ба шубуун-ажалай 46 мянга гаран шэнэ фермэнүүд эмхидхэгдээ.

* * *

◆ РСФСР-эй европейскэ хубидахи талын ба модото талын районуудта 250 мянга үлүүтэй гектар газар дээрэ модо таригдаһан ба поли хамгаалха модон һуулгагдаһан гэхэ гү, али ондоогоор хэлэбэл, түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээн нэгэ хахад дахинһаа үлүүгээр дүүргэгдээ.

◆ Һургуулинуудай ба вузнуудай сеть жэлһээ жэлдэ үргэдхэгдэнэ, һурагшадай тоо улам олон болоно. Һуралсалай 1948 — 1949 он дотор РСФСР-эй эхин, долоонжэлэй ба дунда һургуулинуудтахи һурагшадай тоонь саада жэлэйхиһээ 1210 мянган хүнөөр нэмэһэн байха юм. РСФСР-эй вузнуудта ба тусхай дунда һургуулинуудта һурагшадай тоо 1950 онойхиһоо 37 мянган хүнөөр олон болоһон байна.

АГУУЕХЭ ОРОД АРАД

...УУЕХЭ ород арадые ахамнай, ... ханимнай гэжэ СССР-эй ...удай бүлэ соо тон зүб нэрлэ... Советскэ Союзай составта ... бүхы нацануудай дундахи ...абьяата наца, социализмын ... хүтэлбэрилхы хүсэн—ород ... хүндэлэлдэ зорюулан ...хэ Сталинай хэлэһэн магтаа...гань табан жэлэй урда тээ ...дэлхэйдэ дуулдан ханхинаа...

...од арад хүгжэлтын агууехэ ...э замаар ябажа, дайшалхы ... ажалша-арад гэһэн нэрэ ... хүртөө. Гадаадын булимшадта, дотоодын дарлагшад...ргүүсэн, өөрынгөө нацио...а бэеэ даанхай байдалай ба ...лөөгэй түлөө тэмсэхэдээ ...арад шэн габьяагай, бата ... байлгын, тэсэмгэйн, ажалда ...айн уг зорилгонуудаа туйла...гула бролдосотой ба булад ...той ябадалай жэшээ болодог ...

...н газарай богоолшологшод... татар-монголой хархисуудта ... нохосууд-рыцарьнүүдтэ, ...поновско ба бусад олон бу...раагшадта эсэргүү шуһата ... тэмсэл соо ород арад өөрын...өө даанги байдалые аршалан ...алхаһаа гадна, мүн хюдагда... ба богоолшологдохын аюул...арпын арадуудые абараа. ... зуун жэлэйнгээ энэ еһо зан... үнэн байдаг ород арад Со... Союзай арадуудтай хамта, ...гөө түүхэтэ үүргые Эсэгэ ... хамгаалгын Агуухэ дай...(1941—1945 онуудта) нэ...түрэтэйгөөр бэелүүлэн, Ев... арадуудые гитлеровскэ бо...олгоһоо сүлөөлһэн байха ...

...н арад сэрэгшэ ба ажалша ...тала хамта, мүн өөрынгөө олон зуун жэлэй түүхэ дотор национальна дээдэ зэргын культура байгуулаа. Ород хүнүүдэй нэрэнүүдынь хэзээ бүхэндэ, наукын ба культурын ямаршье һалбарида дэлхэйн гениальна хүнүүдэй түрүүшын зэргэнүүдтэ байдаг байгаа. Росси болбол бодос тухай хуули ёһые анхан нээһэн Ломоносов, элементнүүдэй периодическа систэмэ тодорхойлһон Менделеев, хүнэй ба амитадай дээдэ еһоной нервнэ мэдэрэл тухай мүнөө сагай түрүү наукын эхи табигшад Сеченов ба Павлов, агууехэ математик Лобачевский, байгаалиие шэнэдхэн хубилгагша Мичурин, радио зохёогшо Попов, Циолковский, Тимирязев гэхэ мэтын гайхамшаг хүнүүдые дэлхэйдэ үгэһэн байна. Росси хадаа ородой ба дэлхэйн литературые үндэр дээрэ үргэһэн Пушкин, Лермонтов, Толстой, Чехов, Горький ба Маяковскиие дэлхэйдэ үгөө. XIX зуун жэлэй үеын ородой сэсэн бодолтод Герцен, Белинский, Чернышевский, Добролюбов гэгшэд диалектическэ материализмда дүтэ ошожо шадаһан түрүүшын философууд байһан юм.

Дэлхэйн наукын ба культурын бодото хяра оройн — ленинизмын Эхэ орон болохо агууехэ зол хуби Россида тудаа. Росси болбол большевистскэ партиие ба дэлхэй дээрэ түрүүшын социалистическэ гүрэниие байгуулагшад, наукын агууехэ корифейнүүд—Ленин ба Сталиниие дэлхэйдэ үгөө. Ленин, Сталинай байгуулһан большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро, ленинизмын идеягээр зоригжоһон ородой пролетариат өөрыгөө тойруулжа манай ороной бүхы ажалшадые нигтаар жагсаан, дэлхэй дээрэ Агууехэ Октябрьска социалистическэ революци мандуулаа, манай ороной арадуудые хаанта засагай олон зуун жэлэй дарлалтаһаа, помещигүүдэй ба капиталистнуудай хүндэ хүшэр дарлалтаһаа сүлөөлөө.

Ород арад болбол советскэ засагай жэлнүүдтэ өөрынгөө энерги ба оюун бэлигые, творческо зохёон байгуулхы хүсые үргэн ехээр хүгжөөн бадаруулжа, Советскэ Союзай бүхы арадуудтай хамтадаа, манай ороной түхэл шарайе хубилгаа. Урдань аграрна байһан манай орониие индустриальна социалистическэ держава болгоһон социалистическэ промышленность сталинска табанжэлнүүдэй үедэ байгуулагдаа. Дайнай урда тээхи сталинска гурбан табанжэлэй турша соо манай ороной эгээн холын булан тохойнуудташье шэнэ городууд, фабриканууд, заводууд, колхозууд, МТС-үүд бии болгогдоо.

Хаанта засагай ба нютагай феодалнууд, ламанарай хоёр дабхар дарлалта доро урдань зобожо байһан национальна заха хизаарнуудай арадууд ород арадай ахадүүгэй туһаламжын ба дэмжэлгын ашаар, ахадүү республиканууд дотор национальна бэеэ даанхай байдалтай болоо, зол жаргалта ажабайдал эдлэхэ сүлөө ба эрхэ олоо. Манай ороной урдань гээгдэнги байһан арадуудай экономическа ба культурна ехэ ургалтые манай Бурят-Монголой республикын үльгэр жэшээ дээрэ хаража болохо байна.

Энэнэй территори дээрэ урдань үгытэй ядуу ба үлэсхэлэн хооһон байдал, үбшэ зоболон дэлгэрэнхэй байгаа. Революциин урда тээхи Бурят-Монголдо 16 жэжэ кустарна предприятинуудһаа бэшэ промышленность байгаагүй, оройдоо приходско 3 училищи (эхин һургуули), 11 врачуудтай 6 больница ба врачебнэ 6 пункт бии байһан юм. Гэхэ зуура, ламанарай харанхы аашын гуламта, бүдүүлиг байдал ба социальна үбшэнүүдые дэлгэрүүлгын газар болоһон 44 дасангуудта 15 мянган ламанар байдаг байгаа.

Мүнөө манай эндэ 570 шахуу эхин, долоонжэлэй ба дунда һургуули, тусхай дунда ба дээдэ һуралсалай газарнууд, аргалалгын 600 үлүүтэй эмхи зургаанууд, культурно-гэгээрэлэй олон тоото эмхи зургаанууд—театрнууд, кинотеатрнууд, культурын байшангууд, клубууд, уншалгын байшангууд бии болонхой.

Республика доторнай промышленна ехэ предприятинууд байгуулагдаа. Улусуудта, тосхонуудта электростанцинууд баригдан, колхозууд электричествотэй, радиотой боложо байна.

Советскэ засагай ашаар бурят зон үзэг бэшэгтэй болоод, формоороо национальна, удхаараа социалистическэ культурава ахадүү ород арадай туһаламжаар улам дээшэлүүлжэ байна.

Эдэ гайхамшаг хубилалтануудые, культурна ба духовно бадаралтые агууехэ ород арад манай ороной бага арадуудта хангаа. Тиимэл ушарһаа, ород арад хадаа онсо габьяата наца ба Советскэ Союзай хүтэлбэрилхы хүсэн гэжэ советскэ арадуудай бүлэ дотор ехэ магта һайшаагдадаг ба хүндэлэгдэдэг байха юм.

А. Костеев.

Коммунизмын барилганууд

Коммунизмын асари ехэ барилгануудые: — суднаар ябаха Волго-Донской канал, ородой агууехэ мүрэн Волга дээрэ Куйбышевска ба Сталинградска гидроэлектростанцинуудые Российска Федерациин ажалшад угаа үндэр эдэбхитэйгээр бэелүүлжэ байна.

ВОЛГО-ДОНСКОЙ КАНАЛ

Мүнөө бэелүүлэгдэжэ байгаа Волго-Донской ехэ барилганuудай комплексдо ниимэ түхеэрэлгэнүүд ороно гэбэл:

—Сталинград городһоо Калач ород хүрэтэрхи районд Волгые Дон мүрэнтэй холбохо, 101 километр утатай, 13 шлюзтэй, 3 плотинатай, уһа бүлэхэ станцинуудтай, пристаньнүүдтэй, хүүргэнүүдтэй ба бусад түхеэрэлгэнүүдтэй суднаар ябаха Волго-Донской канал;

—Уһа юулэхэ 500 метр ута бетонно плотинатай, 12,6 миллиард кубическа метр ашаата хэмжээтэйгээр тааруулан табиха водохранилищитай, Цимлянская станицын районд Дон мүрэн дээрэ баригдаха гидроузел;

—Уһалагдадаг газартаряалангай ба промышленностиин районуудые химда электроэнергээр хангаха 160 мянган киловатт хүсэтэй байхаар тодорхойлогдоһон, Цимлянска плотинын дэргэдэхи гидроэлектростанци.

КУЙБЫШЕВСКА ГИДРОЭЛЕКТРОСТАНЦИ

Куйбышевска гидроэлектростанциин барилга Куйбышев городой оршондо Волга мүрэн дээрэ 1950 ондо эхилэгдээ. Тус гидроэлектростанци 1955 ондо түгэс хүсөөрөө ашаглалгада оруулагдаха байна. Энэ хадаа дундуур уһата жэл соо арба шахуу миллиард киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилхэ хоёр миллион шахуу киловатт хүсэтэй байха.

СТАЛИНГРАДСКА ГИДРОЭЛЕКТРОСТАНЦИ

Сталинградска гидроэлектростанциин барилга 1951 ондо эхилээ, 1956 ондо дүүргэгдэхэ байна. Энэ хадаа дундуур уһата жэл соо арба шахуу миллиард киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилхэ нэгэ миллион долоон зуу мянгаһаа доошо бэшэ киловатт хүсэтэй байхаар хараалагданхай.

Үндэр ургасыя үндэһэ һуури табинабди

Энэ жэлдэ минии бригада 500 гектар ороохото культурануудые тариха түсэбтэй. Үндэр ургаса абаха арга боломжо хангахын тула бидэнэр үшөө намар байхаһаа хойшо хабарай тарилгада бэлэдхэжэ эхилээ һэмди. Нэн түрүүн 300 центнер шэниисэ, 300 центнер овес, 25 центнер ячмень, 20 центнер гречиха ба 10 центнер шара будаагай үрһэ хааһан байнабди. Тиигээд үрһэеэ триерээр сэбэрлээд, образецүүдыень шалгуулхын тула үрһэ шалгаха лабораторидо эльгээгээ һэмди.

Бригадамнай саһанай оромсоор 200 гектар газарта саһан нюруу татажа, саһа тогтоогоо. Удаань, 15—20 хоног үнгэрһэн хойно хоёрдохёо тогтооглоо.

700 шарга наг шэбхэ полидо зөөгөөбди, хэдэн центнер үнэһэ ба шубуунай аргал суглуулаабди, Тарилгын зэр зэбсэг заһабарилга амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна. Бүхы борнойнууднай, плугуудаймнай хахад заһабарилагдаа, Моридой тоног зэмсэг ба тэргэнүүд бэлэдхэгдээ.

Тарилга хэхэ 300 гектар пар 100 гектар һамарай пар бэлэдхэгдэнхэй. Үлөөшэ 100 гектар ороохото культураяа хуушан пар дээрэ тарихабди. Хабар болотор манай бригада участогтаа хэдэн зуун шарга наг шэбхэ зөөхэ, 50 гаран центнер үнэһэ ба шубуунай аргал суглуулха байна.

Бригадамнай таряанажалаа саашадань хүгжөөхэ асуудал үйлэдбэриингөө нэгэ зүблөөн дээрэ хэлсэжэ, 400 гектар газарһаа га бүхэнэй 16 центнер ургаса энэ жэлдэ хуряаха уялга абаа.

Манай бригадынхид хабарай полевой хүдэлмэридэ һайнаар бэлэдхэжэ, үндэр ургаса абалгын үндэһэ һуури табихаар, абаһан социалистическэ уялгаяа заатагүй дүүргэхээр зоригжоод, мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, улам эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Е. Шиханов, Бичурын аймагай Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой № 2 бригадын бригадир.

Үрһэеэ шубуунда эдюулнэ

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Авдеев) хабарай тарилгада бэлэдхэлгээр мүнөө хүрэтэр ямаршье хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Үнгэрхэдөө үрһэнэй таряа бэлэдхэлгэ ба хадагалалгада эзэн бусаар хандаха ябадал эндэ үзэгдэнэ. Үрһэнэйнь таряан сэбэрлэгдээгүй зандаа амбарнууд соогоо хэбтэһээр. Тэрээнһээ байтагай амбарнууд соо гречиха хабарай хара таряантай, шэниисэ болон овестой худхалдажа хэбтэдэг. Гадна, гал сушилкаар хатаагдаһан 60 центнер хабарай хара таряан хүрэнгэ болгогдожо хаагданхай. Амбарнуудайнь муугаар заһабарилагдаһан дээрэһээ үрһэнэйнь таряан саһанда дарагдажа ба шубуунда эдигдэжэ байдаг.

Полинууд дээрэ саһа тогтоолго, наг шэбхэ зөөлгэ, нютагай үтэгжүүлгэнүүдые суглуулга, хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүдые заһабарилга мэтын хабарай тарилгада бэлэдхэлэй шухала хүдэлмэринүүд эхилэгдээшьедүй. Участково агроном нүхэр Батурова эдэ дутагдалнуудые усадхахын түлөө оролдоногүй.

Н. Баджаев.

Крымскэ область. Алуштинска районой Изобильное тосхоной клубай дэргэдэ музей байгуулагдаа. Тэрэ хадаа колхозникүүдые энэ хизаарай түүхэтэй танилсуулна. Зураг дээрэ: Изобильное тосхоной колхозно музейдэ.

(ТАСС-эй фотохронико).

Улан-Удэ городой интеллигенциин суглаан

Январиин 29-дэ Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрын байшан соо Улан-Удэ городой интеллигенциин суглаан болобо. Эндэ партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад, литература ба искусствын ажал-ябуулагшад, студентнүүд болон һурагшад олоороо суглараа.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Г. Ц. Цыдынжапов тус суглаае нээжэ, БМАССР-эй уранзохёолшодой Союзай правлениин харюусалгата секретарь нүхэр Ц. Дамдинжаповта үгэ үгэнэ.

— Манай суглаанай хүндэтэ президиумдэ ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Политбюрое нүхэр Иосиф Виссарионович Сталин түрүүтэйгээр һунгахые дурадханаб, — гэжэ нүхэр Дамдинжаповай хэлэхэдэ, сугларагшад бултадаа хүл дээрээ бодон, нэрьемэ альгаташалгаар угтана.

Һүүлээрнь БМАССР-эй уранзохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Г. Галсановта элидхэл хэхын түлөө үгэ үгтэнэ. Нүхэр Галсанов Москвада үнгэргэгдэһэн бурят-монгол литературын вечернүүд тухай ба манай литературын урда байгаа зорилгонууд тухай дэлгэрэнгы элидхэл хэһэн байна.

Элидхэлэй һүүлээр БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Д. Ц. Цыремпилон солист Лхасаран Лодонович Линховоиндо Бурят-Монголой АССР-эй арадай артистын хүндэтэ нэрэзэргэ, солистка Лариса Петровна Сахьяновада Бурят-Монголой АССР-эй габьяата артистын хүндэтэ нэрэзэргэ олгохо тухай ба Москвагай уранзохёолшодые болон республикын литературын ба искусствын бүлэг хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаха тухай Указуудые соносхоо.

Арадай уранзохёолшо Хоца Намсараев трибунада гаража, «Наран Сталин» гэһэн шүлэгөө бурят хэлэн дээрэ уншаба. Һүүлээрнь энэ шүлэгыень ород хэлэн дээрэ Передвижной драматическа театрын артистка Найдакова уншаба. «Хитад тухай домог» гэһэн шүлэгөө поэт Цэдэн Галсанов ород хэлэн дээрэ уншаа. Мүн поэдүүд Шираб Нимбуев — «Москва», Дольён Мадасон — «Дуугаа дуулыш», Дамба Жалсараев — «Эб найрамдалай һайндэр тухай үгэ» гэһэн шүлэгүүдээ уншаһан байна.

Тус суглаанда хабаадагшад нүхэр Сталинда эльгээхэ амаршалгын бэшэтые нэрьемэ альгаташалгаар баталан абаба.

Удаань, забһарлалгын һүүлээр — Москвада болоһон вечернүүдтэ хабаадалсаһан артистнууд ехэ концерт харуулаа.

Театрын фойе соо Москвада болоһон бурят-монгол литературын вечернүүд тухай фото ба номой выставкэнүүд эмхидхэгдэһэн байна.

СПОРТ

Хоккеистнүүдэй уулзалга

Январиин 28-да «Динамо» стадиондо городой түрүү һуури эзэлэлгээр ород хоккейгээр ээлжээтэ уулзалга болобо. Энээндэ «Динамо» ба ПВЗ-гэй «Локомотив» обществонуудай эдиршүүлэй командануд хабаадаба.

Уулзаһан командануд үсэд шангаар тэмсэжэ, ПВЗ-гэй локомотивайхид эдэбхиеэ гартаа абаад, 2:0 гэжэ тоотойгоор динамынхидые шүүбэ.

Нааданай хоёрдохи хахадта «Динамо» командын хүбүүд илангаяа эдэбхитэйгээр наадаба. Тус командын капитан Нечаев илангаяа һайнаар наадажа, локомотивайхидай үүдэ руу хэдэн мяч сохин оруулжа, 4:3 тоотойгоор динамынхид шүүгээ.

Удаань мүльһэн харгы дээрэ «Динамын» ба ПВЗ-гэй «Локомотивай» эрэшүүлэй командануд гараба. Түрүүшын минутаһаа эхилээд, локомотивайхид динамынхидые добтолжо оробо. Хахад час шахуу наадаад байхадаа Назаров динамынхидай үүдэндэ дүтэлжэ, нэгэ мяч сохин оруулаад, 1:0 тоотой болобо. Уданшьегүй Шалахов хоёрдохи гол сохибо.

Нааданай хоёрдохи хахадта динамынхидай үсэд шангаар эсэргүүсэбэшье һаань, локомотивайхид хойно хойноһоонь хэдэн мяч сохижо, 4:0 тоотойгоор шүүбэ.

Е. Николаев.

Корейскэ арадай-демократическа республикын Министрнүүдэй кабинедэй тогтоол

ПХЕНЬЯН, январиин 29. (ТАСС). «Эсэгэ ороноо сүлөөлэлгын дайнай үедэ хүн зоной ажана тэниглэн байдал хангаха хэмжээ-ябуулганууд тухай» Корейскэ арадай-демократическа республикын Министрнүүдэй кабинедэй тогтоолые пхеньянска радио дамжуулаа.

Дайнһаа ехээр хохидоһон Кореяын хүдэлмэришэд, таряашад ба бүхы ажалшадта түргөөр туһаламжа үзүүлхэ ба тэдэнэй ажана тэниглэн байдалые саашадань хангаха зорилгоор, Корейскэ арадай-демократическа республикын Министрнүүдэй кабинет болбол гэр байрануудые һэргээн заһабарилха ба бариха ябадалдань Сеулай, Пхеньянай, тэрэшэлэн провинцинуудай хүн зондо шухала туһаламжа үзүүлхэ гэжэ тогтоогоо. Хохидол үзэһэн бүлэ бүридэ гэр байра барихын тула 20 мянган вон хэмжээтэй мүнгэ гурбан жэлэй болзоороор уриһалан үгэхэ гэжэ тус тогтоол соо хараалагдана. Министрнүүдэй кабинет хадаа хүдэлмэришэд ба албахаагшадые гэр байраар хангаха гэжэ тусхайта засагаархидые уялгалба.

Хохидоһон хүн зондо гүрэнэй туһаламжа түргөөр үзүүлхэ ба дайнай үедэ өөрынгөө эд зөөри гээһэн хүнүүдтэ гүрэнһөө хубсаһа, гутал ба бусад шухала зүйлнүүдые түлөөһэгүйгөөр үгэхэ ябадалда зорюулагдаһан хэмжээ-ябуулганууд тус тогтоол соо хараалагдана.

Бүхы провинцинуудта, городуудта, уезднүүдтэ ба волостьнуудта медицинскэ эмхи зургаануудые түргөөр һэргээн бодхоохо шухала гэжэ тогтоол соонь хэлэгдэнэ. Медицинскэ эмхи зургаануудгүй тосхонуудта медицинскэ нүүдэл пунктнууд эльгээгдэхэ байна.

Хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай ажабайдалай условинуудые һайжаруулха зорилгоор, салин хүлһэ мүнгөөр ба эд товараар түлэхэ гэжэ хараална. Министрнүүдэй кабинет болбол хлопчатобумажна бүдөөр оёһон үбэлэй ба зунай нэгэ комплект хубсаһа хүдэлмэришэдтэ ба албахаагшадта үгэхэ ябадал хангахыень гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшые, финанснуудай министрые ба худалдаа наймаанай министрые уялгалаа.

Дайнай үедэхи эдеэ хоолой хүшэр хүндэ байдалые хараадаа абажа, Министрнүүдэй кабинет 1951 оной хүдөө ажахын түсэб соо эртын культурануудай, илангаяа шэниисэ ба ячмениин талмай ехэдхэхэ гэжэ тогтообо.

Болгариин арадай республикын хүгжэлтэ

СОФИЯ, январиин 30. (ТАСС). 1950 ондо ороной арадай ажахын хүгжэлгэ тухай Болгариин арадай республикын гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин мэдээсэл толилогдоо.

1950 ондо промышленна үйлэдбэриин түсэб 107,3 процент, тэрэ тоодо промышленностиин министерствээр —103,2 процент, электрификациин министерствээр — 123,8 процент, транспортын министерствээр —155,6 процент, ой модоной министерствээр —109,8 процент, барилгын ба харгын министерствээр —111,3 процент гэхэ мэтээр дүүргэгдээ гэжэ хэлэгдэнэ.

1950 ондо Болгарида электроэнерги үйлэдбэрилгэнь, 1949 онтой сасуулхада, 21,1 процент, нүүрһэ малтан абалга — 31,4 процент, түмэр үйлэдбэрилгэ—21,7 процент, электромоторнуудые үйлэдбэрилгэ 42,8 процент ехэ болоо.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараануудые ба эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ, 1949 онтой сасуулхада, нилээд ехэ болоо. 1950 ондо болгарска промышленность шэнэ түхеэрэлгэ ба инструментнүүдые хэдэг болоо.

1950 ондо нютагай промышленностиие оруулалсаад промышленна үйлэдбэриин ниитэ хэмжээнь 1949 онтой сасуулхада 23,3 процент ехэ болоо гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ хүдөө ажахын талаар ехэ амжалтанууд туйлагдаа. 1950 ондо 1949 онтой сасуулхада шэниисэ 22 процент, хара таряа —30 процент, рис—10 процент, хлопок—10 процент, тамхи —20 процент ехээр абтаа. Жэл соо газартаряалангай кооперативуудай тоонь 1,6 дахинаар олон болоо, тэдэнэй элдүүрилдэг газарай талмайнь 4 дахин ехэ болоо. 1950 оной эсэстэ тус орон дотор 95 машинно-тракторна станцинууд хүдэлмэрилөө.

Түмэр замаар ашаа зөөхэ түсэб 1950 ондо 102 процент дүүргэгдээ. Уһан транспортаар ашаа зөөхэ түсэб 129 процент, автомобильна транспортаар—107 процент дүүргэгдээ.

1950 ондо Болгари дотор үйлэдбэри дээрэ ажалтай хүдэлмэришэдэй тоонь 26,3 мянган хүнөөр олошороо. Салин хүлһэнэй фонд 14,3 процент ехэ болоо. Ажалай бүтээсэ 16 процент ехэ болоо.

Вьетнамдахи дайнай ябуулганууд

ПЕКИН, январиин 30. (ТАСС). Синьхуа агентствын дамжуулһанай ёһоор, январиин 13-һаа 17 хүрэтэр Вьетнамска арадай армиин частьнууд дайсанай 4 батальоние бута сохёо гэжэ Вьетнамска арадай армиин Главна командованиин тусхай коммюнике соо хэлэгдэнэ. Ханойһоо хойшоо байдаг Бай-Шу, Винь-Йен, Бак-Жианг ба Бак-Нинь районуудта байлдаанууд болоо.

Энэ үе соо дайсанай 1930 хүн алагдаһан ба плендэ абтаһан байна.

«Винь-Йенскэ операци —гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ, —1951 ондо вьетнам арадай ба тэрэнэй армиин түрүүшын ехэ илалта мүн».

Германиин коммунистическэ партиин правлениин дурадхал тухай

БЕРЛИН, январиин 30. (ТАСС). АДН агентствын дамжуулһанай ёһоор, Германиин коммунистическэ партиин центральна орган — «Фрейес фольк» газетэ Баруун Германиие ремилитаризацилха ябадалда эсэргүү тэмсэлдэ коммунистическэ ба социал-демократическа партинуудай хоорондохи ажал-ябуулга нэгэдхэхэ тухайда компартиин Центральна правлениин дурадхалые түрүү статья соогоо шэнжэлэн харуулба.

Ганновертэхи социал-демократическа партиин правленидэ Германиин коммунистическэ партиин Центральна правлениин бэшэгэй дамжуулан үгтэхэ үедэ, Германиин социал-демократическа партиин Нюрнбергскэ организациин 32 функционернүүдэй резолюци абаабди гэжэ газетэ бэшэнэ. Функционернүүд болбол ниитэгерманска учредительнэ Соведые эмхидхэхэ тухай Отто Гротеволиин дурадхалые дахин хаража үзэхыень партиин правлениһээ ба боннско парламентдахи СДПГ-гэй фракциһаа эринэ.

Германиин социал-демократическа партиин Нюрбергскэ организациин функционернүүдэй шиидхэбэри юу харуулнаб гэхэдэ, коммунистическэ партиин дурадхалынь социал-демократическа партиин гэшүүдэй хүсэл найдабарида бүрин харюусана гэжэ газетэ тэмдэглээ.

Английска армиһаа хүнүүд олоороо зугадана

ЛОНДОН, январиин 27. (ТАСС). Парламентска эрилтэдэ харюу болгон эльгээһэн бэшэг соогоо, Англиин оборонын министерство хадаа 3 түрэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ зугадаһан 1615 хүн 1950 ондо арестовалагдаа гэжэ мэдүүлбэ. Тэрээнһээ гадна, зугадаһан 703 хүн өөһэдөө ерэжэ, засагаархидта бэеэ тушаагаа. Зугадаһан 7-8 мянган хүн сүлөөдэ ябажа байна.

Багшанарай методическа хүдэлмэри эмхидхэлгэ

Манай аймагай һургуулинуудай багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ методическа хүдэлмэри шухала үүргэ эзэлнэ. Аймаг доторнай 11 кустовой методическа нэгэдэл, предмедүүдые заадаг багшанарта туһалха хэдэн предметнэ комиссинууд эмхидхэгдэнхэй. Методическа хүдэлмэрие аймагай педагогическа кабинет хүтэлбэрилнэ.

Кустовой методическа зүблөөнүүдые үнгэргэлгэдэ педкабинет шухала анхарал табидаг. АймОНО-гэй гү, али педкабинедэй түлөөлэгшэд кустнуудта гаража, һарадаа нэгэ дахин зүблөө үнгэргэнэ. Тиихэ зуураа педкабинет методическа нэгэдэлнүүдэй багшанарай идейно-политическэ хэмжээень, мэргэжэлыень ба методическа шадабариень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулан тусхай тематикануудые уридшалан зохёодог юм.

Һуралсалай жэлэй эхилһэнһээ хойшо кустовой методическа нэгэдэлнүүд дээрэ «Языкознаниин асуудалнуудаар нүхэр Сталинай зохёолнууд ба багшанарай зорилгонууд», «Эхин һургуулида аман хэлэлтые ба сээжээр бэшэлгые хүгжөөлгэ», «Хоёр комплектнэ һургуулиин багшын хүдэлмэри», «һурагшадай хэлэлгын культура тухай» ба бусад шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Мүн предметнэ комиссинууд дээрэ «Долоонжэлэй һургуули дүүргэгшэдэй тоо бодолгоор олоһон эрдэмэй хэмжээ тухай», «Алдуунууд дээрээ хүдэлмэрилгэ», «Павловска сессиин дүнгүүд» гэхэ мэтын шухала асуудалнууд хэлсэгдэһэн байна. Тус асуудалнуудаар элидхэлнүүдые бэлэдхэл һайнтай ба дүй дүршэл ехэтэй багшанар хэһэн байна. Тэдэнэй элидхэлнүүдэй текстнүүд педкабинедтэ зүбшэн хэлсэгдэдэг.

Түрүү багшанарай дүй дүршэлые бусадай дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхын тулада нээмэл урогууд үнгэргэгдэнэ. Һүүлээрынь методическа нэгэдэлнүүд, предметнэ комиссинууд дээрэ тус урогуудые дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэлгэ боложо, тусхай анализ үгтэдэг юм. Мүн зуралгаар ба дуу дуулалгаар хэдэн дахин практикум үнгэргэгдөө.

Һургуулинуудта ород ба бурят хэлэнүүдые заалгын асуудалда педкабинет ехэхэн анхарал хандуулна. Бурят эхин һургуулиин багшанарта хүдэлмэриһөө таһалгаряагүйгөөр ород хэлэ шудалалгын 2 жэлэй курсанууд эмхидхэгдэнхэй. Зүгөөр, бурят эхин һургуулинуудай бэлэдхэлэй классай багшанарта туһаламжа болохо методическа литератураар ехэхэн дутагдалтайбди. Иимэ литература тон түргөөнөөр хэблэгдэнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Манай аймагта хүдэлмэрилхэеэ энэ һуралсалай жэлдэ 50 гаран залуу багшанар ерэнхэй. Педкабинедэй, кустовой нэгэдэлнүүдэй ба һургуулинуудай хүтэлбэрилэгшэд һуралсалай программануудые, номуудые шудалха түсэб зохёохо, урогуудтаа бэлэдхэхэ хэрэгтэнь залуу багшанарта бодото туһаламжа сат үргэлжэ үзүүлнэ. Тэдэндэ ойлгогдоогүй, хүндэ хүшэр асуудалнуудынь тайлбарилжа үгэнэ. Түрүүшээр тэдэнэй зариманиинь хүмүүжүүлгын часые үнгэргэхэдөө бэрхэшээлнүүдтэй ушардаг ба пионерскэ хүдэлмэритэй гүйсэд танилсаагүй байгаа. Тиихэдэнь педкабинедэй даалгабаряар куст бүхэндэ хүмүүжүүлгын часые үнгэргэлгөөр жэшээтэ занятинууд, пионерскэ нээмэл сборнууд үнгэргэгдэһэн байна.

Педагогическа тусхай һургуулигүй багшанар педагогическа институтда ба училищида заочноор һуралсана. «ВКП(б)-гэй түүхын Хуряангы курсые», Ленинэй ба Сталинай биографинуудые шудалалгын 19 кружогуудта 177 багшанар һуралсадаг юм. Тэдэндэ зорюулагдаһан групповой ба индивидуальна консультацинуудые педкабинет эмхидхэнэ, тэдэниие педагогическа, методическа, уранһайханай номуудаар хангана.

«Хүдөөгэй багшанарай үдэр» үнгэргэгдэжэ, багшанар ниитэ-политическэ ба бусад темэнүүдээр лекцинүүдые шагнахаһаа гадна, өөһэдөө уранһайханай самодеятельностьда хабаадажа, концертнүүдые табина. Түрүү һургуулинуудай, багшанарай ба һурагшадай хүдэлмэрие харуулһан выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ.

Иигэжэ манай аймагай педкабинет багшанарта идейно-политическэ хэмжээгээ, ниитэпедагогическа ба методическа мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь туһална.

Ф. Степанов, Бичурын аймагай педагогическа кабинедые даагша.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУ[Д]

Арадай армиин Гла[вна] командованиин мэдэ[эсэл]

ПХЕНЬЯН, январиин [...] (ТАСС). Фронтын бүхы [...] гууд дээрэ Арадай армиин [...] нууд Хитадай һайндуратан[...] тадаа ябажа, дайшалхы [...] нуудые хээ гэжэ Корейскэ [...] демократическа республикы[н Арадай] армиин Главна командо[ванин] мүнөөдэр дамжуулһан [...] соо хэлэгдэнэ.

* * *

ПХЕНЬЯН, январиин [...] (ТАСС). Арадай армиин ча[сть...] Хитадай һайндуратантай ха[мта...] ябажа, фронтын зарим учас[тогууд] дээрэ байлдаануудые хэбэ[...] Корейскэ арадай-демократ[ическа] республикын Арадай армиин [...] на командовани январиин [...] мэдээсэбэ.

Французска правительствын ха[рхис] декредые демократи[ческа] олониитэ буруушаа[на]

Бүхы дэлхэйн демокра[тическа] олониитэ хадаа Францида у[...] рондын демократическа 3 ор[ганизаци]нуудай ажал-ябуулгые [...] тухай французска правите[льствын] хархис декредүүдые эрид [буруу]шаана. Франци, Германи, [...] Швейцари, Финлянди, Поль[ша, Чехо]хословаки, Албани ба бусад [...] нуудай ажалшад протест [...] мэдүүлбэ.

Латинска Америкын ажа[лшадай] конференци мэдүүлгэ т[...] Французска правительствын [...] декредтэ эсэргүү протест м[...] гэжэ Мексикэһээ Телепресса [агентст]во дамжуулба.

Францин премьер-ми[нистр...] эхэнэрнүүдэй Бүхэхитадай [демок]ратическа федерациин түр[үүлэгшэ] Цай Чан гэгшын эльгээһэн [...] протестые Хитадай Синьхуа [агент]ство дамжуулаа. «Хитадай [...] нууд Французска правите[льствын] хархис ябуулганууд тухай [...] угаа ехээр гайхан, дураа [...] Францин бүхы эхэнэрнүүдт[э ...] тадаа ябажа, Хитадай эхэ[нэрнүүд] болбол Францида эхэнэр[...] уласхоорондын демократиче[ска фе]дерациин хүтэлбэрилхы [...] байхын ба сүлөөтэйгөөр [...] хын түлөө тэмсэхэ байна».

Эб найрамдалай тала б[...] дай чехословацка комитед[эй пре]зидиумэй зүгһөө французс[ка пра]вительствода эльгээһэн пр[отест...] телеграмма соо иигэжэ хэл[эгдэнэ:] «Французска засагаархида[й ...] ганууд хадаа Нэгэдэмэл Н[...] дай Организациин принц[ипнүүдые] бүдүүлигээр эбдэһэн ябада[л ...]».

Французска правительс[твын фа]шистска декрет датска про[тест...] нэ залуушуулай дунда ехэ [...] хэл үүдхэбэ. Копенгаген[дахи Фран]цузска посольствын ба[...] үбэр талада залуушуулай [...] тинг һая болоо. Митингдэ [...] дагшадта полици добтолж[о ...] ниие модоор сохёо. Тиихэ [...] дэн хүн шархатаһан, 10 х[үн ...] товалагдаһан байна.

Польшын профсоюзуудай [...] управленинүүд олон зууга[...] ган гэшүүдэйнгээ үмэнэһ[ээ ...] люци абажа, французска з[асаг...] хидай шиидхэбэридэ эсэрг[үү про]тест мэдүүлнэ.

Швейцарска засагаа[рхид] Женевэдэ эб найрам[далай] Бүхэдэлхэйн Соведэй [...] хэхые хорибо

ЖЕНЕВА, январиин 27. [...] Швейцариин федеральна [...] Женевэдэ февралиин 21-һэ[эн ...] рэтэр болохо ёһотой эб н[айрамда]лай Бүхэдэлхэйн Соведэй [...] хэ ябадалые хорёо гэжэ ш[...] ска телеграфна агентство [...] нэ.

Швецийн правитель[ство] демократическа орону[удай] түлөөлэгшэдтэ визэ[...] үгэхэеэ арсаба

СТОКГОЛЬМ, январи[ин ...] (ТАСС). «Стокгольмс Ти[днинген»] газетын мэдээсэһэнэй ёһоо[р ...] дын хэрэгүүдые эрхилһэн [...] гүрэнэй комисси демокр[атическа] залуушуулай Бүхэдэлхэйн [федера]циин гүйсэдкомой сессидэ [...] дахын тула Швеци руу о[...] зэнүүдые Хитадай, Польш[а, Чехо]хословакиин, Болгариин, [...] ниин, Зүүн Германиин б[...] риин залуушуулай 12 түлө[өлэгшэд]тэ үгэхэеэ арсаха гэһэн [...] бэри абаа.

Харюусалгата ре[дактор] Б. А. ОЧ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 28. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора —7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта— 4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84, мест. информации и писем—6-84. Для междугородных переговоров—16.

Н—03522. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10[...]